

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDA-BHOOMI

The only oldest Buddhist Monthly Magazine of Nepal

नेपालको एक मात्र पुरानो बौद्ध मासिक पत्रिका

एक प्रतिको २१५०

वाषिक ग्राहक शुल्क ३०।—

आजीवन शुल्क ३००।—

गुरु-पूही

बुद्धसम्वत् २५३०

नेपाल सम्वत् ११०६

वर्ष १४

आषाढ पूर्णिमा

दिल्लाथ्व

अंक ३

विक्रमसम्वत् २०४३

1986 A. D.

Vol 14

आषाढ

July

No. 3

‘आनन्दभूमि’ को नियम

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र पुरानो बौद्धधर्म सम्बाधी मात्रिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णमासिको दिनमा निस्कर्नेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क ३००/- र बार्षिक ग्राहक शुल्क रु. ३०/- मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ । एक प्रतिको रु. २१५० मात्र ।
- (२) यो आनन्दकुटी विहारगुठीको मुख्यपत्र हो । यसमा बुद्धधर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिन्नेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनैपनि विचारमा लेखकको उत्तरदायित्व लेखकमै हुनेछ सम्पादकमण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठारका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएको ले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउनु बाझानीय छ ।
- (५) लेख पठाउदा पूरा साइजको कागजमा एकापटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- (६) ग्राहकशुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बाधी पत्र व्यवस्थापकको नाउंमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनुपर्नेछ । पत्रब्यवहार गर्दा आपनो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राख्री लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुपर्दछ । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने गर्नुपर्दछ ।
- (७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

विषय सूचि

बुद्धवचन	१	“यस्तो पनि हुँदोरहेछ”	१३
कंकाल प्रेतकथा	२	मनूत उन्नति ज्वीमफैगु स्वंग कारण	१४
बौद्धकालको शिक्षा—ढाँचा	३	सम्पादकयात पौ	१५
थाईलैण्डको विषयमा जानकारी	५	हृदय परिवर्तन	१६
“युवाहृदयको महाभिनिष्ठमण—”	६	बुद्ध्या धर्मचक्र (चिनाखँ)	१८
बुद्धवचनले मन धोऊ (कविता)	६	आनन्दकुटी विहार गुठीको आय-व्ययको विवरण	१९
आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ	१०	सम्पादकीय	२०
बौद्धप्रवज्य । केही शिक्षा	११	बौद्ध गतिविधि	२१

आनन्दभूमि

प्रधान—सम्पादक

भिक्षु कुमार काशय

सम्पादक

सुवर्ण शास्त्री

ध्यावरथापक तथा प्रकाशक

भिक्षु मैत्री

सदस्य—सचिव

आनन्दकुटी विहारगुठी

पत्रव्यवहार

आनन्दभूमि

पो. ब. नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं. २-२४४२०

महावग्ग—विनयपिटकबाटः—

“चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं। देसेथ भिक्खुवे
धर्मं आदिकल्याणं मञ्ज्ञेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुख-
को लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको
हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू !
आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको
अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि
ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश गर ।

दिना विचारले यदि कसैले न्याय गर्न खोज्छ भने त्यो न्यायाधीश होइन ।
जुन पण्डितले सांचो र यूठो दुबैको निर्णय गरी, पक्षपात नंगरी विचार पुँयाएर न्याय
गर्न, उसलाई धर्म र ज्ञान गर्न सांच्चैको न्यायाधीश भन्दछन् ।

कंकाल प्रेतकथा

— आचार्य महानायक महास्थविर
भिक्षु अमृतानन्द

एक समय भगवान् राजगृहस्थित बेणुदनको कल-
न्दक निवापमा बसिरहनुभएको बेलामा आयुष्मानहरू
लक्षण र महामौद्गल्यायन गृद्धकूट पर्वतमा बसिरहनुभएको
यिथो ।

एक दिन आयुष्मान् महामौद्गल्यायन पूर्विह समय-
मा चीवर लगाई पाक-चीवर लिई आयुष्मान् लक्षण
कहाँ जानुभएर भन्नुभयो— “आवुसो लक्षण ! राजगृह-
मा भिक्षाटन गर्न जाओँ ।” लक्षणले सो कुरालाई स्वी-
कार गर्नुभयो र दुबैजना त्यस्तरक जानुभयो । जाँदा
जाँदा गृद्धकूट पर्वतबाट ओहालो लागिरहेको बेलामा
महामौद्गल्यायन मुस्काउनुभयो । यो देखेर लक्षणले सोधनु-
भयो— “आवुसो मौद्गल्यायन ? यसरी मुस्काउनाको हेतु
के हो र प्रत्यय के हो ?” मौद्गल्यायनले भन्नुभयो—
“लक्षण ! यही प्रश्न भगवान्को समक्ष मसँग सोधनू,
त्यसबेला यसको कारण बताउनेछु ।”

त्यहाँबाट दुबैजना राजगृहमा भिक्षाटन गरी फर्की
भोजनादि कृत्य सकिएपछि भगवान् रहनुभएको ठाउँमा
गई दुबैजना एक एक छेउमा बस्नुभयो । त्यसबेला
लक्षणले महामौद्गल्यायनसँग सोही कुरालाई उल्लेख गरी
सो धनुभयो— “आयुष्मान् महामौद्गल्यायन ! हामी गृद्ध-
कूट पर्वतबाट ओल्हरहेको बेजामा तपाईँ एक ठाउँमा
मुस्काउनुभएको यिथो । त्यसको के हेतु र के प्रत्यय

हो ?” महामौद्गल्यायनले भन्नुभयो— “आवुसो, त्यस-
बेला मैले एक कंकाल प्रेत आकाशमार्गबाट गइरहेको
देखेको थिए । गिढ, कौवा र बाजहरूले यसलाई लखेटेर
त्यसको करडमा ठुड्दै र स्वादिलिंदे गरेका थिए । त्यो
कंकाल पीडाले चित्त्याउद्देश्यो । त्यसबेला मलाई
आश्चर्य लायो र संसारमा यस्तो यस (प्रेत) सत्त्व
पनि हुँदोरहेछ र यस्तो आत्मभाव पनि पाइने रहेछ भनी
मुस्काएको थिए ।” यो कुरा सुनी भिक्षुहरूलाई सम्बो-
धन गरी भगवान्ले भन्नुभयो— “भिक्षु हो ! श्रावकहरू
पनि चक्रवान् एवं ज्ञानवान् भई बस्दारहेछन् जब कि
श्रावकले पनि यस्तो दृश्य देन सक्छ र जान्न सक्छ अनि
साक्षी पनि दिन्छ ।

भिक्षु हो ! त्यस सबलाई मैले पहिले नै देखिसकेको
छ, किन्तु यो कुरा मैले कसैलाई पनि भनिन किनकि
त्यो साक्षी नभएको कुरा मैले भनेपनि अरूले विश्वास
नगर्न सक्छ । भिक्षु हो ! त्यो सत्त्व यही राजगृहमै एक
गोघातक थियो । त्यसे कर्मको कल मोरदै लाखौं वर्षहरू
नरकमा परी बाकी कर्मको विपाक भोगदै उसले यस्तो
आत्मभाव अर्थात् कंकाल प्रेत भएको हो ।”

कंकाललाई आकाशमा लखेट्दै ठुड्दै गरेका गिढ,
कौवा र बाजहरू पनि प्रेत जाति नै हुन् ।

उद्देश्यले मात्र पहिले यो व्यवस्था विहार वा मठहरूमा स्थापना भएको देखिन्छ । यो बेला केवल मौखिकरूपले मात्र शिक्षणकार्य हुन्थयो भन्ने अनुमान गरिएको छ । लेखने पढने कुनै प्रकारको बस्तु वा सामानको उल्लेख विनय पिटकमा पनि देखिँदैन : इ. पू. प्रथम शताब्दीदेखि मात्र ग्रन्थपठन तथा लेखनकार्य थालियो भन्ने विद्वान्-हरूको भनाइ छ । लिपिबद्ध पुस्तकको दृष्टिले नालःदा विक्रमशिला त पछि विशाल ग्रन्थागार नै बनेका थिए । प्राचीन बौद्धसाहित्य र बौद्धतीर्थ आएका चीनिया यात्री-हरूका (फाहियान इ. ४०५-४११, चुआन च्वांग इ. ६२६-६४६ र इतिसंग ई. ६७१-६९५) विवरणले माथि उल्लेख गरिएका बौद्धकेन्द्रहरूको कार्य-प्रणाली अनि अहंधेरे कुराहरू स्पष्ट हुन्छ भन्ने विद्वान्-हरूको कथन छ ।

हुनत भगवान् बुद्धले विशेषरूपले निर्णितिर उभ्यु व गराउने आध्यात्मिक शिक्षा नै दिएका थिए तर मानव मात्र हो कल्याण गर्नु र गराउनु पनि उम्मको शिक्षाको अभिज्ञ अज्ञ थियो । यसकारण मनिसलाई अज्ञानताबाट मुक्त गराई लौकिक जीवन सुचारुरूपले बिताउने उद्देश्य पनि बौद्धशिक्षणमा गमिनु अस्वाभाविक थिएन । प्रथम शताब्दीतिर आइपुग्दा धर्म अनि ध्यान - धारणामा मात्र सीमित नरहेर बौद्धशिक्षामा विस्तृत दृष्टिकोण अपना-इएको देखिन थाल्यो । यस सन्दर्भमा यहाँ स्मरणीय एक दुई कुरा के छ भने विहार र संघलाई अन्न, धन, जमीन तथा श्रु आवश्यक बस्तु प्रदान गर्नु समर्थ अनि श्रद्धावान्-हरूका निम्नि महान्-पुण्यकारी कार्य भन्ने महत्व बौद्धत्वमा दर्शाइएको हुनाले यी बौद्ध संस्थाहरू बौद्ध धर्मानुयायी राजपरिवार, समृद्ध महाजनहरू तथा जनताका विभिन्न वर्गबाट प्राप्त अनुदानले चलाइन्थयो । फेरि अन्य मतावलम्बीहरू पनि हृदय परिवर्तन भई यो धर्म ग्रहण गर्नेहरू बढ़दे गइरहेका थिए र यो शिक्षानीति सबैका-

निम्नि हितकर अनि उपयोगी पनि हुनै पन्थो । सायद स्यसैले शामणेर भिक्षुहरू मात्र होइन अन्य ज्ञानेचक्षुकहरू साथै सायांवेषकहरू समेत सामेल भई अध्ययन गर्न आउन थाले । चीनिया यात्रीहरूका बयानबाट पनि अबौद्धहरू-कानिम्नि पनि प्रवेशद्वार खुला थियो भन्ने स्पष्ट हुक्किन्छ ।

गणतांत्रिक ढंगले संचालन हुने उक्त शिक्षा व्यवस्थामा शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक तथा आध्यात्मिक साथै व्यक्तित्वका सर्वाङ्गीण विकास गर्ने ध्येय थियो भन्ने सकिन्छ । पहिले विनय र दुर्घटम सम्बन्धी शिक्षा दिइन्थयो र पछि उच्चस्तरमा अध्यात्मदर्शन, तर्क, तंत्र हेतुविद्या एं विभिन्न भाषा ध्याकरणादिको शिक्षण हुन्थयो । शिल्पकला, चिकित्साविद्या, कानून प्रशासन, खगोलशास्त्र, र नक्षत्र इत्यादिको शिक्षा दिने आवश्यक व्यवस्था थियो भन्ने विद्वान्-हरू पनि छन् । सुतनिक, विनयधर, मातिकाधर धम्मकथिक इत्यादि कहलाउने-हरू विभिन्न विषयका आचार्यहरू थिए । वाद-विवाद, व्याख्यान, देशाटन, प्रकृति- निरीक्षण, विधि-निरीक्षण, सम्मेलन जस्ता बेगला बेगले प्रणाली र माध्यम पुनि प्रयोगमा ल्याइन्थयो भन्ने उल्लेख कर्तृ कर्तृ पाइन्छ । तर्क र वादविवाद पढ्नुपरि पनि यो बौद्ध शिक्षणको एक विशेष महत्वपूर्ण अज्ञ थियो भनी तो विद्वान्-हरूका विवरणबाट हुक्किन्छ ।

प्रारम्भिक विद्यार्थी-जीवनमा नै स्वच्छताको आवश्यक नियम सहित सामान्य सात्त्विक भोजन तथा उपयुक्त वस्त्रधारण अर्थात् आडम्बर प्रदर्शनलाई हतोत्साहित गरिन्थयो । विहानको चर्चा-क्रिया त्रिशरण गमन र शीलग्रहण पछि विद्यार्थीहरूले भिक्षाटन जानुपन अनुशासन पालन गर्नुपर्थ्यो । स्नानादि भोजन तथा अन्य दैनिक आवाशयकता पुऱ्याइदिएर गुरुको सेवा गर्नुपन

नियम पनि पवित्र र निर्मल थियो । तर गणतान्त्रिक ढाँचाको हुनाले शिष्यप्रति गुरुको अधिकार सीमित थियो । वैदिकपढ्निमा ज्ञे स्वामित्वापि बौद्धान्त्र थिएन । यसरी गुरु अनि शिष्य आ-आपना कतंव्यप्रति लगनशील भई अध्ययनकार्य सुचारू ढागले हुनेगर्थ्यो । साधारण जीवन उच्च विचारको यथार्थ व्यवहारद्वारा उत्तम कोटिको आदर्श दर्शाइरहेको हुनाले बुद्धधर्म र संस्कृत दरिलो पारी बौद्धशिक्षण प्रणालीले गहिरो प्रभाव त्यसबेला परेको थियो । यसकारण यी बौद्धकेन्द्रहरूमा तिनताका एशिया महानेशका कुना कुनाबाट ज्ञानेच्छुकहरू भारतीय साहित्य कला, संस्कृतिको अध्ययन गर्न आउँथे ।

यसप्रकार लेकहितको भावनायुक्त गणतान्त्रिक ढंगको पढ्निति सम्मिलित भएको हुनाले बौद्धशिक्षणकेन्द्र-हरूले विश्वव्यापी ख्याति हासिल गरेका थिए र एशियाका कुना कुना सुदूर स्थानमा पनि बौद्धचिन्तन अन्ति नैतिकताको प्रभाव प्रथम शताब्दीतिर नै पुन्याइसकेको थियो । यसबाट मानव इतिहासमा संगठित तरीकाले शिक्षाको प्रचार प्रसार गर्नेमा पनि बौद्धधर्मले अमूल्य योगदान दिएको थियो भन्न सकिन्छ । वाहाँ शताब्दीको अन्ततिर यवनहरूको आक्रमणपछि यो शिक्षा पढ्निति हराउँदै गएको देखिन्छ ।

थाइलैण्डको विषयमा जानकारी

१. त्यसबेला ड्रावती कहिने हाल नाखों पाथम्को राज्यानी शहर भएको लाओस (लाओ) हरूले राज्य गरेको बेलामा (४३ बी. से.) थाइलैण्डमा बुद्धधर्मको प्रवेश भएको थियो ।
२. इ. सं. १२८१ मा राम खम्हेडले राज्यारोहण गर्दा उनका राज्यमित्र संस्थापित विश्वासको रूपमा बुद्धधर्मलाई मान्यता दिइएको थियो ।
३. ७०० वर्षदेखि अहिलेसम्म बुद्धधर्म राज्यधर्मको रूपमा विकसित हुँदैआएको छ ।
४. त्यहाँ थेरवाद र महायान बुद्धधर्मका दुई हीनाका रूपमा मानिएको छ ।
५. थाइलैण्डलाई 'बुद्धधर्मको भूमि' भनिन्छ ।
६. त्यहाँ ६४ प्रतिशत जनता बौद्ध छन् ।
७. त्यहाँ हजारो विहारहरू, भिक्षुहरू र शामणेरहरू मुलुकभरि छरिएका छन् ।

८. थाइलैण्डमा विहारलाई 'वाट' भनिन्छ ।
९. वाटलाई 'आराम' पनि भनिन्छ । आराम भनेको 'आनन्दभूमि' हो ।
१०. त्यहाँको पहिलो बौद्ध-विहार 'वाट वेलुमान' अथवा 'वेलुवनारम्' हो जुनको प्रतिरूप बुद्धको समयमा हिंदूस्थानमा बनेको थियो ।
११. त्यहाँ चीनिया भियतनामीहरू बसेका दुई विहारहरू पनि छन् जुनलाई चीनिनिकाय र आमनिकाय भनिन्छ ।
१२. त्यहाँ चेतिय चेदी भन्ने ठाउँ छ जहाँ बुद्धका हाडखुड र दाँतका अवशेषहरू सहित उनका शिष्यहरू र राजाहरूका अस्थिहरू सहित बुद्धधर्मका स्मरणीय बस्तु राखिएका छन् ।
१३. त्यहाँका भिक्षुहरू साधारणतया विहान ३ बजे उठ्छन् र उज्यातो नहुन्जेल ध्यान गर्न ।

३०
३१
३२
३३
३४
३५
३६
३७
३८

“युवाहृदयकौ महाभिनिष्क्रमण”

- छत्रराज शाक्य, तानसेन

कपिलवस्तुकौ शाक्य गिरीज्ञयमा अग्रेण्य स्थाने
प्राप्त गरेका नृत्याङ्गनाहरूले आ - आपनो उत्कृष्ट
नृत्यकला प्रदर्शन गरी युवा राजकुमारको हृदयलाई
आकर्षित गर्ने प्रथेतनशील छन् । राजकुमार सिद्धार्थं
नृत्यतिर नै एकटैक सगाएर टोलाएर हेरिरहन्छन् ।
तर सिद्धार्थकौ भस्तिष्कमा अनेक भावनाहरूका तरङ्ग-
हरू उलिरहन्छन् । अन्तरकरणमा उत्पन्न भइरहेको
अन्तर्भवित्वाका तरंगहरू तरङ्गित हुँदा उनले नयनाभि-
राम नृप्यको रसास्वादन गर्न सकेनन् । राजकुमार नृप्य-
स्थलबाट उठेर बाहिर जान्छन् । नृत्याङ्गनाहरू दिवक
मानेर नृत्य बन्द गर्दैछन् ।

जब बृद्ध महाराजा शुद्धोदनले यी कुराहरू सुन्द-
छन्, बढी चिन्तित हुँछन् । कौण्डन्य इयोतिष्ठको
भवित्ववाणी पुनः सीर जस्तो गरेर हृदयमा विज्ञ
थाल्छन् । अहो ! कुमारले के सांचितनं यस्तो राज-
प्रासादको ऐस आराम परित्याग गरी प्रव्रजित - जीवन
धारण गर्ने त होइन ? बृद्ध पिता हरेस नखाई एकमात्र
उत्तराधिकारी राजकुमारलाई अझे राजप्रासाद भित्र
विलासितापूर्ण जीवन यापन गराउन पूर्ण तयारी गर्दै
छन् । साथै बैरागी भाव आउन नदिन कुनैपनि उद्विग्न
हुने कुराहरू अगाडि पन नदिन भर मधुर कोशीश गर्दै
छन् । राजकुमारको लागि हेमन्त क्रतु, ग्रीष्म क्रतु र

वर्षा क्रतुको लागि ३ वटा रम्भ, सुरम्भ र शुभ भन्ने ५,
७ र ९ तलाका भथ्य सुन्दर महलहरू तथार गर्न लगाई
सम्पूर्ण विलासिताका सामग्रीहरूले परिपूर्ण गर्दैछन् ।
अति सुन्दरी नतंकीहरू एव संगीतज्ञहरू पनि नियुक्त
गरिरहन्छन् । साथै कुमारलाई महाराजाको अनुमति विना
राजप्रासाद बाहिर धूमाउन नलग्ने कडा आदेश पनि
जारी हुन्छ । युवा-हृदय यी विलासितापूर्ण राजप्रासा-
दमा क्षणिक भूलन नपाउदे पुनः हृदयको अन्तस्करणमा
आवाज घन्किन्छ । ‘अहो ! यो विलासितापूर्ण जीवन,
अनर्थको जीवन । यथार्थ सत्य जीवन यो होइन ।’ पुनः
सय जीवनदर्शनको गहनतम विचारमा मन हुँदैन ।
अन्तर्भवित्वाका क्रमिक तरङ्गहरूमा डुबुल्की लगाई
रहन्छन् । मनमा वर्तमान विलासितापूर्ण सांसारिक
जीवनप्रति विद्रोहको भावना उत्पन्न भएर आउँछ ।
तर विवश, चारेतिर बन्धन । चारदीवारी भित्रको
राजमहलको जीवन असाध्य वेदनमा परिणत हुन
थाल्दछ । उद्वेलित हृदयले राजकुमारलाई महाराजा
शुद्धोदनको अगाडि पुन्याउँछ ।

“बुवा ! म नगर हेर्न चाहन्दू ।”

“कुमार ! ठीक छ, केही दिनपछि हेर्नेछौं ।”

महाराजा शुद्धोदनबाट सारा अमात्यहरू र भारवाहरूल ई
आदेश हुन्छ, सारा कपिलवस्तु नगर सिंगारियोस्, ठाउं

ठाउंमा तोरणद्वारहरू निर्माण गरियोस्, सारा नगर देव-
नगर तुल्य होस् र कुनै पनि अशुभ दृश्यहरू कुमारको
सामुन्ने नपरोस् । तुरुन्त राजाको हुकुम अनुसार सारा
कपिलवरतु राजधानी देवनगर तुल्य सिंगारिन्छ ।

सारथि छन्दकबाट हाँहिएको चार श्वेत अश्व
भएको रथमा राजकुमार सिद्धार्थ विराजमान भएका
छन् । सारा नगरबासी युवा-युवतीहरू कुमारको जय
जयकार गर्दै आळ्हादित भएका छन् । नगर भ्रमणको
अन्ततिर, सारा शरीर चाउरी परिसकेको, कुप्रो परेको
थरथर कमाउंदे गरेको कपाल सेतै फुलेको एकजना
बृद्ध लौरो टेकी केही पर हिँड्दै गरेको दृश्यले राज-
कुमारको मनलाई आवधित गदन्छ । सारथि छन्दकबटा
स्थस बृद्धबारे जानकारी हासिल गरेपछि कुमारका
अन्तदृष्टिका तरङ्गका लहरहरू प्रवाहित हुन्छन्—
“ओहो ! एक दिन मेरो यति राम्रो कालो केश
त्यो बृद्धको जस्तो फुस्तो सेतो हुनेछ । मेरो यो स्वस्थ
बलियो शरीर कमजोर भई त्यो बृद्धले जस्तै लट्टीको
सहारा लिएर हिँड्नुपर्नेछ । धिक्कार हो यो
मनुष्यबोला । यस लोकको कुनै कुरा पनि नित्य रहने
रहनुपर्न थबै अनित्य, क्षणभंगुर, नाशवान्... ।

छन्दक मलाई नगर भ्रमण गर्ने इच्छा भएन,
रथ राजदरबार फर्काउ ।'

नगर भ्रमणको यथाथ वर्णन छन्दकबाट सुनेर
सिद्धार्थ कुमारलाई उत्तराधिकारी बनाएर चक्रवर्ती
राजा बनाएर वंश उज्ज्वल गराउने लालसा भएका बृद्ध
महाराजा शुद्धोदन अझै चिन्तित हुन्छन् । शोकले
विह्वल हुन्छन् । मानसिक बेदनाले उद्धिग्न हुन्छन्—
‘महामन्त्री ! यी सबै कुरा होलान् भनेर मैले पूरा
प्रबन्ध मिलाउनु भन्दैथिए । हाय ! अनर्थ हुने भयो ।
महाराजाको बेदनापूर्ण स्वर राजदरबारको सभाकक्षमा

मसीनो भएर बिलाएर जान्छ । कस्तो विडम्बना एका-
तिर बृद्ध पिता बहिर्मुखी भई पुत्रलाई राजगद्दीमा
आसीन गराई चक्रवर्ती सप्राट बनाउने सांसारिक तृणा
पछि दौडिरहेको छ भने श्रकोतिर युवा पुत्र अन्तमुख भई
सांसारिक सुखभोग ऐश्वर्य अनियताको स्वभाव बुझी
सत्यज्ञानतिर उम्मुख भइरहेका छन् ।

विह्वल भएका बृद्ध महाराजाको अवस्था हेर्न नसकी
सबै भारदारहरूले कुमारलाई सांसारिक सुखभोगमा
भुलाउन प्रयत्न गर्दछन् । यता राजकुमारको हृदयमा
अकथनीय अन्तवेदना र वाहा राजप्रासादको बिलासिता-
पूर्ण जीवन बीच अन्तदूर्घट्ट चलिरहन्छ । यस्तै क्रममा
कुमारबाट पुनः नगर भ्रमणको इच्छा हुन्छ, महाराजा-
बाट लाचार भएर बाध्यतावस अनुभवि दिनुपर्न हुन्छ ।

दोस्रो नगर भ्रमणमा असाध्य बेदनाले कराइरहेको
रोगी देखिन्छ । भ्रमणको क्रम जारी रहन्छ । तेस्रो नगर
भ्रमणमा चारजना व्यक्तिले एउटा मानवशब्द बोकेर
इमसानतिर लिगिरहेको दृश्य देखिन्छ । कुमारको हृदयमा
भावना उठ्छ — ‘अहो ! यो मनुष्य जीवन दुःख दुःखले
भरिएको रहेछ, स्वस्थशरीर पनि रोगको पंजाबाट मुक्त
नहुने रहेछ । एक दिन सबै प्राणीको मृत्यु अवश्यंभावी
रहेछ । जाति, जरा, व्याधि, मृत्यु आदि दुःख दुःखको
संसार । सम्पूर्ण प्राणीहरू यीने दुःखको भवसागरमा
डुबुलिकमारिरहेका रहेछन् । के यो दुःखबाट मुक्ति पाउने
मार्ग छैन ?’.... छन्दकलाई रथ फर्काउने आदेश
हुन्छ, रथ फर्काउ । कुमार राजप्रासादको एउटा कक्ष
भित्र भावमान मुद्रामा घोरिइरहन्छन् ।

एक दिन रथमा विराजमान सिद्धार्थ कुमारले काषा-
यवस्त्रधारी संन्यासीको शान्त रूप देखेर छन्दकलाई
सोढ्छ—‘यो हेर्दा ने शान्त देखिने गेहवावस्त्रधारी व्यक्ति
को हो?’ कुमार ! यिनी संन्यासी भिक्षु हुन् । सांसारिक

गूह्यथ जीवन त्यागेर संन्यासी भैषधारण गरी मिक्षाटन-
बाट प्राप्त भोजन ग्रहण गरी ज्ञानमार्गमा अभिमुख
महात्मा हुन् । कुमारको ओठ चल्दछ—‘अहा ! शान्तमय
जीवन, आनन्दमय जीवन । सत्य ज्ञानमार्गमा उम्खु
जीवन । छन्दक ! म आज साहू हर्षित छु । रथ उद्यान
तर्फ बढाउँ ।’

राजउद्यान पुगेर कुमार उद्यान बीच नानाथरीका
सुगन्धमय पुष्पहरू र निर्मल जल तलाउको जल तरङ्ग-
हरूको आनन्दमय वातावरणमा विभोर हुन्छन् । ‘अहा !
संन्यासीजीवन मिक्षुजीवन । अब म सांसारिक सुखभोग
विलासितापूर्ण जीवन माया मोह बन्धन राजदरबारलाई
त्यागी संसारमा दुःख पाइरहेका सम्पूर्ण प्राणीहरूको उद्धार
मुक्तिको लागि सत्यज्ञानको खोजीमा जान्छु भनी मनमा
दृढ प्रतिज्ञा गर्दछन् ।

‘राजकुमार ! राजकुमार ! को शब्दले सिद्धार्थको
ध्यान खिँच्दछ । राजकुमारलाई पुत्ररत्न लाभ भन्ने दूतको
संदेशले राजकुमारको हृदय पिता मुख्यको अनुभूति
नवजात शिशुप्रति वात्सल्यप्रेम पंदा भएर आएको स्मृति
हुँछ—‘ओह ! यो मेरो सत्यतान खोजान्न मार्गमा
मोहरूपी बाधा उत्पन्न भयो ।’ आफ्नो दृढप्रतिज्ञाप्रति
सचेत हुँदै कुमारको मुखारविन्दबाट प्रस्फुरण हुँछ
‘राहुको जन्म भयो ।’ संदेशवाहक दूतले सोही कुरा
महाराजालाई सुनाउँदछ । संदेशवाहकको कुरा सुनी
महाराजा शुद्धोदनले आफ्नो नातिको नामकरण ‘राहु
कुमार, गर्दछन् ।

यसरी एकातिर सुकौमल देह भएको परम सुन्दरी
यशोधरा र नवजात कुमार राहुलको स्नेहको बन्धनले
सिद्धार्थलाई बाँधन खोज्दछ, अर्कोतिर हृदयको अन्त-
स्करणबाट स्वभावजन्यरूपमा जुन वैरागी भावना जागृत
भएको छ, त्यसले गृह्यागको प्रेरणा प्रदान गरिराखेको

छ । यसरी युवा-हृदय मित्र चिचारकी दृढ़दृ चलि-
रहन्छ ।

एक दिन मध्यरात्रीको प्रहर सिद्धार्थ निद्राबाट
ब्यूँच्छन् । सुनसान शयनकक्ष । सिद्धार्थ—‘बाहिरको
छ ?’ तत्कालै छन्दक सारथिले ‘राजकुमार’ भनी शयन-
कक्षद्वारमा हाजीर हुन्छ ।

सिद्धार्थ- छन्दक ! आज यस पूर्णिमाको रातमा, यस
संसारमा दुःख पाइरहेका सबै प्राणीहरूका
उद्धारको लागि सत्यज्ञानको खोजको यात्रामा
प्रस्थान गर्न लागेको छु । तिमीबाट मैले
सहायता पाउनेछु । अतः याद्वाको तयारी
गर ।

छन्दक- कुमार ! यस्तो मध्यरात्रीमा गृह्यत्याग गर्न
कुरा नगर्नेस् । भर्वरै जन्मेको राहुल,
यशोधरा देवी र बृद्ध पिता महाराजाको के
हालत होला । कुमार !

सिद्धार्थ- छन्दक ! तिमी मेरो मार्गमा बाधक होइन,
सहयोगी बन्ने कोशीश गर ।

आँसुको धारा बगाउँदै छन्दकले श्वेत अश्वराज
कन्थकलाई रोजी काठी कस्न खोजदा यो मध्यरात्रीमा
कुमार कहाँ जाने भयो भनी कायक हिनहिनाउँछ ।

उता सिद्धार्थको मनमा पुत्र राहुल कुमार र प्रियहरू
यशोधराप्रति ममता उल्लेर आउँदछ— एक पटक मुख
हेरेर जानु पर्यो । विस्तारै यशोधराको शयनकक्षमा
बढ्छ । द्वारबाट पर्दा हटाई मित्र चियाउँदा सुन्दरी
यशोधरा कुमार राहुलालै आँगाली मस्त निद्राइरहेकी
हुन्छन् । कुमार राहुलको मुख रास्तोसँग हेर्न इच्छा
हुँदा आगाडि बड्न खोज्दछ— फेरि सतर्क हुन्छ—‘आगाडि
जाँदा यशोधरा बिउँझन सक्छिन्, बिउँइयो भने फेरि’
... ... भएयो बुद्धत्व प्राप्त गरिसकेपछि राहुल कुमार-

लाई राम्रोसेंग हेरूला भन्ने मनमा धैर्य धारण गर्दैछ ।
विस्तारै कुमारको ओठ चल्दछ— ‘प्रियतमा ! प्रिय
राहुल ! म तिमीहरूसेंग बिदा हुन आइरहेको छु । दुःखो
प्राणीहरूको उद्धारको लागि सत्यज्ञानको खोजीको लागि
म गृह्यायग गरी जाँदैछु ।’ सिद्धार्थ विस्तारै पछि हट्टे
फक्कांचन् ।

‘प्रिय मित्र कथक ! आज मलाई तिम्रो सहायता
चाहिएको छ । म गृह्यायग गर्दैछु ।’ यति भनी राजकुमार
कथक माथि आरोहण गर्दैछ, विशालकाय भएको श्वेत
अश्वराज कथक राजकुमार सिद्धार्थलाई लिई राज-

प्रासादको दुलंघ्य अगला पर्वाल नाघेर अन्धकारमा
विलीन हुन्छन् । जीवनको युवा अवस्थामा नै राजप्राप्तादको
विलासितापूर्ण जीवनयापन गरिर खेका राजकुमारले
अनित्यमय एवं दुःखमय संसारको स्वभाव बुझी सम्पूर्ण
सांसारिक सुख, ऐश्वर्य र राजदरबार त्यागी संसारमा दुःख
पाइरहेका संपूर्ण प्राणीहरूप्रति करुणाभाव राखी उद्धारको
लागि सम्यक् सम्बोधिज्ञान प्राप्त गर्न आषाढ पूर्णिमाको
मध्यरात्रीमा महाभिनिष्ठमण गरेको शंखनाद चारै
दिशामा गुञ्जायमान हुन्छ ।

‘बुद्धको वचनले मन धोऊ ।

—मानवज्ञाचार्य, वराहक्षेत्र

हे युवा जगत ! जाग जगाऊ ।
घर्कयो वचन लौ, सुन आऊ ॥
कर्मक्षेत्र निजको पहिचान ।
राष्ट्रको हित हुने गर काम ॥

घोषणा गगन मण्डलसम्म ।
गुडिजने वचन शब्द अचम्म ॥
सम्य शिक्षित सर्वतिरबाट ।
गाढ़ के ? सुन त अन्तर्राष्ट्र ॥

हो ! सुगन्ध गुण शील विवेक ।
हे युवा र युवती निज भेष ॥
भावना प्रकृति उन्नतिनिम्नि ।
एकता सरल नज्ज बनौं श्री ॥

जे छ आफ्नो धन मान प्रतिष्ठा ।
त्यो ! बढोस, प्रगति होस् बुझ निष्ठा ॥
निन्दनीय जुन कर्म छ त्यागौं ।
भूमिमा सुर र अमृत ल्याएँ ॥

सुन्दरी प्रकृति नर्तन गर्दिन ।
शीत मन्द सुमनोहर स्पन्दन ॥
कोमलाङ्ग छविला तरुपात ।
पुष्प कन्द रस छछ बतास ॥

कौर्ति गौरव र काति सुशोभी ।
लौ युवा ! बन तिमी रविज्योति ॥
'आफू आफ्नो पथदर्शक होऊ ।'
बुद्धको वचनले मन धोऊ ॥

दिशा-पूजा

आज म राजगृहतिर भिक्षा मानन जाँदा एउटा
गृहस्थले भिजेको बस्त्र लगाएर पूर्व, पश्चिम, उत्तर,
दक्षिण, माथि र तल हेरेर सबै दिशालाई नमस्कार गरि-
रहेको देखें। त्यो विचारलाई आफू किन दिशा-पूजा
गर्दैछु भन्ने कुरा आफैलाई पनि थाहा थिएन, उसले आपना
बाबु-आमा बाजे-बज्यैहरूको रीतिलाई मानेर दिशा-पूजा
गरिरहेचो। यसप्रकार अर्थ नभएको काम गरेर मनुष्य-
को समय खेरा गइरहेको छ। तर यो धर्मको विषयमा
बेकारमा सन्तोष भइरहेको छ। यस्तो धर्मले त केही हुने
होइन किन्तु मानिसहरूले धर्म गरिरहे भनेर सोच्नु
मात्र हो। यो भन्दा पनि मानिसहरू यस्तो अर्थ नभए-
को काम गर्नु नै बेस छ। तिनीहरूले जान्नान् की धर्म-
को काममा व्यर्थको क्रिया काङ्गबाट फाइदा त केही हुने
होइन। त्यसको भरोसाले पापको उत्तेजना मात्र बढेर
आउँछ, तर मानिसहरूलाई कुनै फाइदा नहुने छ भने
तिमीहरूले यो काम छोडिदिनु भनेर भन्दा, तिनीहरूले
जैतसुकै रास्तो भएपनि साधारण कुरा पनि नबुझ्ने, बुझे
पनि मन नपराउने त्यसले भैले तिमीहरूलाई सम्झाइदिन-
को ल गि अर्को किसिमबाट एउटा उपाय निकाल्नु परेको
छ।

भैले उसलाई भनें— तिमीले ६ प्रकारका दिशालाई
पूजा गरेको के को निमित हो?

उसले भयो— यो त मलाई थाहा छैन भन्ते।
थाहा नभएको पूजाले के लाभ
होलार? भन्ते! तपाईंबाट नै कृपा
राखी शिक्षा दिइदिनुहोस, के को
निमित पूजा गर्नुपरेको हो?

भैले भनें— त्यसो भए रास्त्ररी सुन— पहितो
प्रथम दिशाको अर्थ रास्त्ररी बुझ।
जुन दिशाको तिमीले पूजा गरिरहेका

अनु. केशरी वज्राचार्य

उसले सोध्यो—

मैले भनें—

उसले भन्नो—

मैले भनें—

पूजाको अर्थ हात जोडेर बिन्ति गर्नु
मात्र होइन किन्तु यथायोग्य प्रेम
पूर्वक तिनीहरूको पालन पोषण आदि
गर्नु नै तिनीहरूको पूजा गर्नु हो।
तिम्रो पूजा गरिरहे भने, गर्न देउ,
त्यो त तिमीहरूको काम हो, तर
उनीहरूमाथि ठोक ठोक व्यवहार
गर। तिनीहरूप्रति प्रेम, दया करूणा
राख—यही नै तिनीहरूको पूजा हो।
दिशाको पूजा रास्त्ररी गन्धो भने धर्म
पालन हुन्छ।

त्यो गृहपतिलाई पनि मेरो कुरा साहै रास्तो
लाग्यो र मन परायो, तथा उसले गरिरहेको दिशा-पूजा
छोडी भैले बताएको दिशा-पूजालाई स्वीकार गन्धो।

बौद्ध प्रवृज्या—केही शिक्षा

— शामणेर विशुद्धानन्द

बौद्ध-पद्धति अनुसार भिक्षु वा शामणेर वा अन्यारिका हुन् एक अति न सौमाग्यपूण कर्म मानिन्छ । त्यसेले स्थायी रूपमा प्रवृजित हुन नसके पनि अस्थायी रूपमा भए पनि प्रवृजित हुने व्यवस्था छ । यस अनुसार वैदिक परम्परानुसार ब्रतबन्ध गरे ज्ञे साधारण तथा ७ दिन वा १२ दिनका लागि प्रवृजित हुने गरिन्छ । स्थायी प्रवृज्या कालमा त धेरै अध्ययन गर्ने पाउनुका साथै जीवनलाई सकेमा एक विग्रुद्ध मार्गमा आरूढ गर्ने सकिन्छ, तर अस्थायी प्रवृज्याकालमा भने सबै अध्ययन तथा आचरण गर्न समय नभए पनि मार्गनिर्देशन भने प्राप्त गर्न सकिन्छ । अस्थायी प्रवृज्याकालमा दिइने तालीममा भेद अएता पनि अनुत्तम रूपमा चौबर धारण गर्नु, केश मुण्ड १ गर्नु, दशशील पालन गर्नु, साधारण आसन (चकटी जस्ता आसन) मा बस्नु प्रमुख छन् । यहाँ यिनै अनुत्तम शिक्षाबारे केही व्याख्यान गरिएको छ ।

सबैलाई थाहा भएकै कुरा हो जबसम्म चित्तमा कुनै विषय उत्पत्ति हुन्दैन तबसम्म कुनै पनि मानसिक वा वाचिक वा शारीरिक कर्म हुन सक्छैन । प्रत्येक कर्मको आधार हो चित्त । अतः चित्त नै कर्म हो, त्यसेले कर्म चित्तमय छ । यदि कुशल चित्त भएमा कुशल कर्म हुन्छ भने अकुशल चित्त भएमा अकुशल कर्म हुन्छ । अकुशल चित्त पनि मुख्यतया तीन छन्— लोभ, द्वेष र मोह यिनै

चित्तहृष्का कारणले मानिस प्राणीहिसा गर्दछन्, व्यभिचार गर्दछन्, ज्ञो बोल्दछन् र बेहोसी हुने नशालु पदार्थ सेवन गर्दछन् । निष्कर्षमा लोभ, द्वेष र मोहचित्तले गर्दा तै जीवन दुःखमय हुन्छ ।

मोहचित्तले आपनो शारीरप्रति आसक्त गराउने र तेरो मेरो र राङ्गो नराङ्गो भावना उत्पन्न गरी आसम्भाव विकास गर्दछ । द्वेषचित्तले फलानाले यसो उसो गनेछ भनी भविध्यको योजना गर्दा नित्यभाव विकास हुन्छ । लोभचित्तले यो पाए हुन्थ्यो, त्यो भए हुन्थ्यो भनी कल्पना गर्दा सुखभावको विकास हुन्छ । यी तीने चित्तहृष्कले विकास गरेका तीने भावहरू सम्यक् दृष्टिकोण होइनन् । सम्यक् दृष्टिकोण हुन अनात्म (तेरो मेरो नभएको), अनित्य (स्थिर वा स्थायी नभएको) र दुःख प्रतिक्रियात्मक (जसको अन्तिम परिणाम दुःख हुन्छ) ज्ञान आवश्यक छन् । जबसम्म दुःख, अनित्य, अनात्मदर्शनलाई बुझन सकिन्न हामीहरू सही मार्ग (उजुपटियन) मा छौं भन्न कदापि मिल्दैन । त्यसेले मिथ्यादृष्टि (सुख, नित्य, आत्मा) लाई हटाई सम्यक् दृष्टि (दुःख, अनित्य, अनात्म) बनाउन मोह, द्वेष, लोभचित्तलाई प्रहाण (नाश) गर्न अत्यन्तै जरूरी छ ।

यिनै तीन चित्तहृष्कलाई प्रहाण गर्न प्रवृज्याकालमा

तीन प्रमुख व्यवस्था हूँछ । मानिसलाई आपनो शरीरप्रति अत नै मोह छ, जसले गर्दा शरीर सुन्दर राख्ने, सजाउने स्वाभाविक वृत्ति है । त्यसले आपनो शरीरप्रति आसक्त नहोस् भनी मोहभाव हटाउन सर्वप्रथम चीवर लगाउने र मुण्डन गर्नुपर्ने हुँछ । चीवर एउटै रंगको हुनाले र केशन (देखावटी) हीन भएको ले र केश काट्ना साथ केश शृङ्खार गर्न नपर्ने हुनाले स्थूलरूपमा भए पनि आपनो शरीर सजाउने कारणले हुन जाने मोह चित्त प्रहाण हुँछ र अनात्मभाव प्रकाशित हुँछ ।

मानिसमा धैर्य नहुनासाथ रिस उठ्ने वातावरण बन्दछ । त्यस अवस्थामा आपनो दृश्यकोण विवरीत सानो घटनाले पनि द्वेषभाव उत्पन्न गराउँदछ । दुःखको कुरा छ हरहमेसा एउटै वा अनुकूल वातावरण हुन सकदैन । त्यसले परिवर्तन भरहने (अनित्य) जुनसुके वातावरणमा पनि भिजन सक्ने बनाउन प्रवर्ज्याकालमा पलेटीमारी हृद-सम्म खुट्टा र शरीर चलाउन नपर्दा चित्त चडचल हुँदैन र स्वभावतः धैर्य धारण गर्न सकिन्छ । धैर्य भए अनुरूप वेदना भए पनि केही क्षणमा हराइहाल्छ अनि अनित्यताको बोध भई द्वेषभावको पनि प्रहाण गर्ने प्रयत्न हुँछ ।

भौतिक सुखमोग गर्ने वृत्तिले गर्दा मानिसमा लोभवृत्ति सृजना भएको हो । भौतिकसुख भोगले तृप्ति हुन नपर्ने भएको ले हरहमेसा नयाँ वा धेरे प्रकारका वस्तुहरूको इच्छा हुँछ । यस्तो लोभवृत्ति प्रहाण गर्न

प्रत्यवेक्षण (अर्थात खाँदा, लगाउँदा, सुता, बस्दा आदि अवस्थामा ती बस्तुहरू न्यूनतम तथा स्वाध्यको दृष्टिकोणले आवश्यक छ छैन भनी सोच्नु) गराई अनावश्यक भएमा देखावटीको लागि प्रयोग गरिँदैन । लोभचित्त मध्ये मुख्य आधार आहार भएको ले प्रवर्ज्याकालमा अपराह्न पछि ठोस आहार खान नहुने हुनु आहारमा पनि नियन्त्रण हुँदा त्रमशः लोभको पनि प्रहाण गर्ने प्रयत्न हुँछ ।

माथि उल्लिखित पद्धतिलाई गृहस्थजीवनमा पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । त्यसले प्रवर्जित हुन छाडी गृहस्थी हुँदा लोभ, द्वेष र मोहलाई प्रहाण गर्न साधारणतया हलुका पोशाक, जुन केशन रहित हुँछ जस्तै नेपाली पोशाकहरू पद्धन, खान तथा बस्नको लागि चकटी जस्ता साधारण आपन, अ हारमा साकाहारी तथा अमादक पदार्थ र कुनै पनि बस्तुको प्रयोग गर्दा आफूलाई आवश्यक छ वा छैन भनी प्रत्यवेक्षण गर्ने गरेमा बाकी जीवन पनि सम्भक्तरूपले बिताउन सकिनेछ । यसरी सरल जीवन बिताएमा मात्र उच्च बिवारधारा बनाउन सकिन्छ । यदि प्रत्यवेक्षण वा नेपाली संस्कृति (भाषा, पोशाक, आहार, विहार) अनुसार जीवन पालन नगरी सभ्यताको नाममा फेशनयुक्त जीवन बनाएमा उच्च जीवन तुच्छ विचार मात्र भई दुःखमय हुनेछ जसको ज्वलन्त उदाहरण आजको आद्युतिक समाज छ ।

॥

साँचैको शिक्षाको समग्र उद्देश्य मानिसलाई ठीक काममा लगाइदिनु मात्र होइन, किन्तु उसलाई ठीक काममा रस लिन लायक बनाइदिनु हो ।

—रस्किन

“यस्तो पनि हुँदोरहेक्कु”

शान्तिको बाटो

(सत्य-घटना)

स्वास्त्री साटियो

नेपालको तराईतिर ‘गौना’ गर्ने चलन रहेछ । गौना भनेको विहा गर्नु अघि दुलहा समुराको घरमा गई स्वयम्बर जस्तै विधि गरी स्वास्त्रीलाई आफ्नो घर लैजनु र पछि केरि विधिवत् जन्त गई विहा गरिने गरिन्छ ।

एक पटक एक जना ‘गौना’ गरी स्वास्त्रीलाई पछि पछि राखो घरतिर जाँदैछ । बाटोमा एउटा पान पसल आउँछ । उसलाई पान खान मन लाग्छ । ऊपरलमा जान्छ । उनकी स्वास्त्री दुलहीको रूपमा लजाई निहुरो पछि पछि लागिरहन्दैन् । उनीले लापनो लोग्ने पान पसलमा गएको देखिन र उनी पान पसललाई नाघेर अगाडि बढ़ायिन् । उनको अगाडे उस्तै पोशाक लगाएका व्यक्ति हिँडिरहेको रहेछ । उनी उसको पछि पछि लागिछिन् ।

उता लोग्ने चाहिँ पान किनेर मुखमा पान हाल्दै अगाडि बढ़ा । उनको पछि पछि एकजना श्राङ्क आइमाईले पछचाउँठिन् । ती आइमाई पनि ‘गौना’ गरी लोग्नेको पछि पछि आएकी रहिछ । आफ्नो लोग्नेले पान किन्न गएको ले पखिराखेकी रहिछ । उनीले आफ्नो लोग्ने अगाडि गंसकेको देखिन्छ र गौनाको बेला लगाइने पोशाक लगाएका उनलाई नै आफ्नो लोग्ने ठानेर ऊ सँग पछि लागिछिन् । दुबै जोडिको एक श्राङ्काको लोग्ने स्वास्त्री साटिसकेको छ । चारैजनालाई यो कुराको पत्तो छैन ।

यो कुरा घटनुमा मुख्य कारण गौना हुनु अघि लोग्ने र स्वास्त्रीको देखादेख हुनु अनिवार्य रहेन्छ । नयाँ

दुलहा दुलही हुने भएको हुनाले लजाँहर एक अकाले आपसमा, मुख पति, राम्ररी, नहेहें, रहेहुँ, नहुँ जोहो, आफ्क आफ्नो घरमा पुरोपछि बृहारी हुनेहरूले सासू समुरालाई ढोग्न जाँदा श्राङ्कूले गौना छिनेको आइमाई नभै अर्क आइमाईलाई छोराले त्याएको देखदा आमाबाबुको कुरा नसुनी उनीहरूलाई छकाई आफ्नो प्रेसीलाई त्यायो भनो बेसरी गाली गरेछन् । दुबैतिर दुबै छोरा बृहारीहरूले हुनसम्मको क्रियाहाली गौना गरिआएको कुरा बताउँछन् । समधीहरूले छकाएछन् भन्ने दुबै घरमा लागेछ । भोलिपलट आफु आफ्ना सम्बन्धीकहाँ गई कुरा बुझ्न जाँदा जमान कमान अनुसार विधिवत् गौना गरिदिएर फर्काएको कुरा बताउँछन् । छिनेकीहरूले पनि सही थाउँछन् । आफ्ना दृष्टिभ्रमलाई सकारी फर्कदा दुबै घरका सासू समुराहरू उही पहिलेको पान पसलमा पुराउन् । श्याही उनीहरू बीच कुरा भएछ— छोरालाई गौना गर्न पठाएको त बृहारी त्याउँदा पहिले देखेको जस्तै बृहारी भएन, के गर्न आँखा पनि के भएको हो ।

पान पसलसँगै एउटा बाइसकल बनाउने मान्देखेले पान पसलबाट जोडी साटिएको देखिराखेको रहेछ । ऊत मज्जा मानेर हेँ हाँसिराखेको रहेछ र यो कुरा कसेलाई भनेको रहेन्छ । उसले ती दुबै घरका समुराहरूलाई भएको बेलिविस्तार लगाइदिएछ । उनीहरू हिस्स भएर हडबड गरी आफ आफ्नो घर पुराउन् । दुबै घरमा दुबै जोडी हाँसी-खुसी मेलमिलाप गरी बसिराखेका छन् । हुस्स भनी उनीहरूलाई बेसरी जपारेउन् र बृहारीहरूलाई फकाउने तजुँमा गर्नेन् । तर छोराबृहारीहरूको स्नेह बसिसकेकाले उनीहरूले छुट्टिन चाहेन्दैन् । उनीहरूले भन्दैन्—“विवाह गर्नु भनेको विलेर बस्तलाई हो यसेसँग विवाह गर्नुपछि भन्ने छैन । संजोगको कुरा हो हामी मिल्यो अब छुट्टिनेछैनो ।” आमा बाबुले पनि सम्बन्धन—‘मियाँ विबी राजी है तो क्या करेगा काजी ।’ कुनै खटपट हुन पाएन । चारै घरले यो कुरालाई समर्थन गरे र शान्तसँग गृहस्थ जीवन बिताए ।

मनूत उन्नति ज्वीमफैगु स्वंगु कारण

श्रामणेर पञ्जासूति

भगवान् बुद्ध श्रावस्तिनगरं जेतवनारामय छवम-
विज्या: गु बखतय् छहु बहनीसिया प्रहरय् वस्पोलयाथाय्
विज्या: म्ह छम्ह देवतां विनाश जुयावनीगुया कारण
न्यनाविज्या: गु बखतय् वस्पोलयात पराभव सूक्ष्मेशना-
यानाविज्यायत अबस्था चूलात । (अव सूत्र परिवाण
सफुती न खने दु)

बेश्यामिसानाप चवनेगु, सुरापानयायगु व जूम्हि-
तेगु याय्गुलि मनूया थःकेदुगु व देगु धनसम्पत्ति अथवा
वस्तुत दक्ष विनाश जुयावनी । अव स्वतां मनूया उन्न-
तिया लागी पंगलः खः ।

१. बेश्यामिसानाप चवनेगुया लिच्चवः

समाजय व्यबहारवर्थं गुम्हं न कुलपुत्रं थःगु
ल्याय्म्ह अवस्थाय विहा याइ । तर गुपि विहाय् धुँकाः
थः कलाः दय्यकं मेर्पि मिस्तनाप बनाः व्यभिचार थाः वनो
इमिसं थःगु इचडापुरव्याय्यलागी थ गु दक्ष धन
सम्पत्ति फुकी ! थःगु दुगु धनसम्पत्ति फुनावनकि हाकनं
धनसम्पत्ति मुकेगु आवश्यक जुइ । अले धार्मिक कथं
कमाय्याय्गुया पलेसा मभिगु मत्थःगु ज्यापाखे ध्यबा
मुकेत स्वइ । खुयाकाय्गु, थगय् याय्गु मखुगु खेल्हानाः
काय्गु आदि ज्या मयासे ग इमखु । थुगुकथं थःगु बांला-
गु जीवन बाँसलनाः बनिइ । थुकिं तन मन धन स्वतां
रिचलित जुया गुम्हय जुइ ।

२. सुरापानयाय्गुया लिच्चवः

सुरापानयाः म्ह मनुखं थ गु जीवनय् रोगं कयका
चवनेमालिइ । नसा काय्व मनुखं म्हुरुइ वःथे बांसलाः गु
ज्यूगु मज्यूगु न्हयागु खेल्हाय्त लिफः स्वैमछु । अले व
बेहोस जुइ ।

भगवान् बुद्धय पालय वस्पोलयात स्याय्त देव-

दत्तं नालागिरि किसियात अय्लाः त्वंकाः माभिगु ज्या-
याकेत छोयाहःगु खे त्रिपिटक सफुतिइ खने दु । उकिं
भगवान् बुद्धं पञ्चशीलय अय्लाः थवं त्वने मज्यूगु देशना-
याना विज्या: गु खः । अय्लाः थवं त्वनीपि पासार्पिनाय्प
मिलयज्जूवनकि न थःगु भिगु बानि स्थनावनेयः अथे
त्वनीपिनाप संगत जुलकि थःन इपिनाप त्वनेगुलिइ लग-
य जूवनेयः । उकियानाः थःगु धनसम्पत्ति दक्ष फुना-
वनिइ । दुगु धनसम्पत्ति फुतकि मभिगु पापकमं
याय्माली । भिगु ज्या याय न फैमखु । व्यापार आदि
बांलक चलय न थाय फैमखु । अले खुयाकाय्गु, ज्यान-
मारा ज्या याय्गुली जुया: जीवन फुके माली । अथेज्जूलि
अय्लाः थवं त्वनेगुलि तायाना चवनेमाः ।

३. जू म्हितेगुया लिच्चवः

जुलय लगयज्जूम्ह मनुखं थःगु सर्वस्व फुकाः विनाश
जुयावनिइ । जू म्हिताः ध्यबा बुतकि थःगु ध्यबा ध्याकाः
लितकाय मफुतले मन सुंकच्वनीमखु । बूगु ध्यबा
ध्याकाकाय धातले थःके दुगु ध्यबा दक्ष बुनाः मफुनावनी ।
थःके ध्यबा मन्तकि खुइगु, ज्यानमारा ज्वोगु आदि ज्या-
यानाः धेबा मुकेत स्वइ । व्यागु जीवन तस्सकं ग्यानापुसे
चवनाः खुय यावनी । अजःविसंघानाः देशविकासयतक न
पंगलः जुइ ।

बेश्यातय्नाप वनेगु, सुरापान याय्गु व जू
म्हितेगु यानाजूपिसं जातक हे नय्वनीमखु । इमि छेयू
सदां त्वापु जुइ । थ मस्त न मानतिक अशात्तं रोगी
जुयाः कुल हे स्थनावनी । भगवान् बुद्धं पराभव सूत्र
देशना यानाः ध्यविज्या: गु दु- “इथिथुतो सुराधुतो,
ग्रव्यधुतो च यो नरो लद्धं लद्धं विनासेति . . . . .”

अर्थ-गुम्ह मिसातय ल्यूल्यू वनी, गुम्ह अय्लाः
गुलु व जुवाः य जुइ उम्हि न थःगु कमाइ नास यानाः
फुकी, व अबनतिया कारण खः ।

सम्पादकयात् गपौः

आदरणीय सम्पादकजु,

गत जेठ ३ गते २५३० बुद्धजयन्ती
तथा अंतर्राष्ट्रिय शान्तिवर्ष १९८६ या उपलक्ष्य
भिक्ष लामा, अनगारिदा, उपासकोपासिका—
पिनिगु छगू तःधंगु समूहं नगर परिक्रमा याःगु
न्यना। बुद्धजन्मभूमि व शान्तिक्षेत्र नेपालया शान्तिप्रति
दुगु कटिबद्धता प्रदर्शित यानाः बौद्ध जनसमूह थथे जुलुस
वंगु तस्वीर गोरखापद्य खनाः ध्यान आकर्षित जुल। उगु
सम्बन्ध य मतीलूगु छगूनिगु खै थन पूर्वकाहयाच्चना।
शान्तियात पालिभासं 'सन्ति' धका: ध्यातल ।
बुद्धशासनय सन्तिया यदको उल्लेख व महत्व दु नापं
मार्ग नं दु। प्रत्येह बौद्धय उद्देश्य हे शान्ति प्राप्त याय्
गु खः, उर्कि शान्तिया लामो बौद्धतयगु प्रयतः स्वाभाविक हे जू।

तर धर्मिक कथं दुष्यक विचाः याय्वलय शान्तिया
नामय जुलुस बनाः शान्ति वःगु मखना नोक्सानी
सिवायतं। बहु अशान्तियात रवाकेगु जक जूवये च्वं
छायधाःसा शासनय गनं जुलुस बनाः शान्ति दइगु
उल्लेख मरु। शान्तिधयागुजा मनयागु विषय खः। मन
शान्ति जुलकि तिनि शान्ति धयागु दइ। लिविधय
अमेरिकां बम क्यकूबलय अनेक पाश्चात्यदेशय उगु
कार्यया विरुद्धय तथा शान्ति स्थापनार्थ जुलुस वःयेजा
मखुला धयाये मती बन।

अथे हे न्हापा भियतनामय नं शान्तिया नामय
स्वमह मिक्षुपि मह छवयकाः आत्महत्य यानाबन ।
थज्याःगु घटनात दक्षो निचोड यानाः स्वय्वलय थुर्कि

आनन्दभूमि

शान्ति वःगु खने मदु ।

शासनय आचरणया निति शील समाधि प्रजा
धकाः कनातःगु दु। थुकी निष्ठावान् ज्याः जीवन हना-
वंमा मनय अवश्यं शान्ति वइ। जुलुस बनाः शान्ति दइ
धयागु खैजा खहे मखु। थवजा छगू मनूतयत हा हा
हू हू याय्गु सिवायतं मेगु छु मखुये च्वं ।

मिक्षुपि यदि मिक्षापात्र ज्वनाः जुलुस वंगु जूसा
हल्लाखल्ला नं दइ मखु, माइकया सलं मनूतयत बाधा
नं जुइ मखुगु जुइ। अले शान्तिक्षेत्र-नेपालय शान्ति
नायकया अनुयायीपि शान्तगु पहलं हे श्रद्धानु-
पिनिगु मनय शान्ति थना बिइ फइगुलो विश्वास काय्
याय दु ।

च्वं धयाये शान्ति मनविषयक धकाः शासनय
उल्लेख यानातल । उर्कि धाये शान्ति दयकेत मनया
दुर्भाव राग द्वेष मोह घतय याय मानि। अले तिनि
शान्त जुइ। तर थुकीश नितिजा गनं छथाय हल्ला
खल्ला रहित एकान्त व निर्जनस्थानय बांलाक मुलपर्ति
थानाः ध्यान याय्गु हे सर्वोत्तमगु तरीकाये ताथा। थव
जिमिगु व्यक्तिगत विचार खः। प्रत्येक मनूया तुगलय
शान्ति दत्कि विश्वय न्यंक मनं शान्ति दइ, हा हा हू हू
याय वं शान्ति वइ मखु, थव हे जिमिगु विश्वास खः।

भवदीय

अध्ययनरत नेपाली भिक्षु श्रामणेरपि
बैकर, थाइलैण्ड

हृदय-परिवर्तन

- बेखारतन शाक्य

शुबलपक्षयागु चन्द्रमाया प्रकाशय् आम्रबनया
सौन्दर्यं जुजुं निक्षेप यात्। सर्गतय् खने दयाच्चंगु थाय्
बथाययागु सुपांयया तुक्का हाकन यच्चुसे चक्क खने दः वइ
हाकनं त्वपुइ। मन्द व तीव्र गति वयाच्चंगु फसं
सिमाहः नं वहे आधारं सनाच्चन्। रमणीय वातावरण।
मन आनन्दित। गवयत व झुलयज्जुयाच्चन्।

स्याराक सःवयक ज्ञालं सुं छम्ह वःगु थे च्चनः
व थारा न्हुल। तन्द्रा भंग जुल। चत्त म्यानं तलवार
बच्छ पिकाल। मेम्हपाके रवयाः धाल “जीवक ! जि
नाप छल ? धोखा बिया: आम्रबनय् हयाः शबुयागु
लहाःतिइ लःल्हायत्यनागु ? हस्याया षड्यात्र ? यदि
थथे छःसा अजातश्लुयात थथे यायगु अःपु मजू। छं
ज्वंके वा हत्या याय् न्हुवः थव हे तरबारं माःगुतक
संघर्ष याना हे जक जिगु लाश छिमिगु लहाःतिइ लाइ।
छां धापु कथं ज्ञिनिसःत्या मनूत मुनाच्चंगु थासय् थज्याःगु
निस्तव्यता ? थन ला मुसु व हाठिकाः तःगु तक हे शब्द
मखु।” अजातश्लुया खवाः तम च्यानाच्चन्।

“मखु महाराज ! जिगु थज्याःगु मनसाय कदापि
मखु। सेवक उपर महाराजया थव अनुचित शंका जक।
विहारयागु थज्याःगु पवित्र स्थलय् छलकपट
व प्रपञ्च ! असम्भव। महाराजया विश्वास मदुसा
जिगु थव शिरछेदन यानाविज्याहुं।” छ्य महाराजया

न्हुःने वबछुकाः जीवकं न्ववात्। हुकन विलिपिलि च्याना
च्चंगु मतय् छकः दृष्टि तथाविज्याहुं। तथागत अन हे
धर्मोपदेश यानाविज्यानाच्चंगु दु।”

अजातशत्रुं कथोक स्वत्। धात्यें छुं भति तापावक
विलिपिलि च्यानाच्चंगु मत खन। छकः ताहाक्यक
झमुकाः तल। धाल—“ क्षमा । ”

“ क्वाहाँ बिज्याहुं महाराज ! ” सलं ववाहाँ वःहु
जीवकं धाल। महाराज क्वाहाँ वल। जीवकं अन हे
नापं च्चंगु सिमाय् सल निहं चित्। पलाःन्हात्।

शाक्यमुनि धर्मोपदेश यानाविज्यानाच्चन्। भिक्षु-
गम्भीर श्रवण यानाच्चन्। सुं छहु हे फितिक संगु
मखु।

जुजु व जीवकं बन्धना यानाः ल्युने भिक्षुगणपिगु-
झोलय् फेतुत्। सुनां छकः मिखा व्वःगु न मखु। मानों
अन सुं दुहाँ हे वंग् मदु। गज्याःगु एकाग्रता ? मद्विम
प्रकाशनं वस्पोलेयागु शरीरं प्रटक जुयाच्चंगु आभां
उज्जवल लावण्य सौम्यमूर्ति, प्रसन्न व करुणा-दृष्टि,
दीर्घं ब्राहु, विशाल वक्षस्थल, उन्नत ग्रीव, शांत
विनीत गम्भीर व पीत चीबरवेदित स्वरूप तथा प्रशान्त
दिव्य व अनुप्रेरित मुहार ब्रह्म खने दयाच्चन्। असे अन
पिजवयाच्चन् करुण-वाणी—

“..... उकि भिक्षुपि ! ऋद्धि प्रातिहार्य

वयनेगु थ्व सामग्रिक मजू। अवसर व समय स्वयाः हे
जक छिमिसं उकोया प्रयोग या। विषक्षी से छिमित ला
छु, छि मि गुरुतक हे नं ऋद्धिवान् मजू धकाः धाःसा सह
यायगु स्व। धा सा धायके ब्यु। ऋद्धि क्यनाः मनूतयगु
उपर थःगु प्रभाव लाके भते। धर्म व थःगु आचरण-
यागु पवित्रतां जरु मनूतयत थःपःखे आकर्षित यायगु
स्व। मिक्षुर्पि ! न्हापा नं जः तःकः धाय धुन। हाकनं
दोहोर्य यानाः धाय-

अश्कोधने जिने कोधं- असाधु साधुना जिने ।

जिने कददरियं दानेन- सच्चेन अलिकवादिनं ॥”

बहुल सकल भिक्षुपिसं छुं भति सासः ल्हानाः सन ।
थुबलय् हे अजातशत्रु व जीवक शास्त्राया न्हाःने वनाः
वन्दना यानाः छखे लिनाः फेनुत । अजातशत्रुं विन्ति
यात- “प्रभो शास्त्रा ! आज्ञा दःसा छुं विन्ति यायत
वाच्चना ।”

तथागतं लिसः वियाविज्यात- ‘महाराज सहर्षं
न्यनाविज्यांहुँ ।’

अजातशत्रुं धयायंकल- “शास्त्रा ! हे करुणा-
निधान ! जिथे ज्याःमह पापी संसारय् सु दे ? राज्य-
या लोभ-लालसां जि थः धर्मनिष्ठ, न्यायपरायण व
उदार चरित्र देव समान अबुयागु प्राण कया । हे
सर्वज्ञ ! बास्तवय् छलपोलं छुं मथूगु मखु । सर्वसंघया
न्हाःने प्रछ यायगु व प्रायशिचत्तया उद्देश्यं थ्व खे
न्ह् यथनाच्चना ।

‘काय बुल । हर्ष जुल । अहो ! जिगु जन्मजू बलय्
नं अबुया थथे हे मखा हर्ष जुल जुइ धंगु बिचाः वल ।
मांयाके न्यना । वृत्तान्त कन-

‘मांया मुलय् च्वनाबलय् मांया बाःयागु हि त्वने
पेचाल । विचार व्यक्तल । न्यने साथ बाःनं ल्हाःती

चुंपि सुयाः हि त्वक्तल । थुकीया कारण ज्योतिषतनापं
सल्लाह यानास्वबलय् ज्योतिष फलितानुसार थ्व मचां
थः अबु व थः ज्वःपि प्रतिद्वन्द्वित सुं हे बाकि तइ
मखुं धाल । थ्व खें न्यनाः मामं गर्भ वदःथलेगु नं स्वःगु
ख ; तर धाःनं थथे याके मध्यु । यथासमये जिगु जन्म
जुल । उकिं जिगु नां तल- अजातशत्रु । जन्म जुइ न्हाः-
न्यिसे हे शत्रु मदुमह ।

“युवरज पदं पश्चात् जिगु सम्पर्कं मखुर्पि सल्लाह-
कारत नाप जुल । अबुयात बन्दी याना । लि चित्त
बुझय् मजूयाः भोजन समेत हे बन्द याना विया मामं
खयाखुयाः सुला-सुलाः नके यकाच्चंगु सुचं थ्यसेलि
मांयात मह्या महिं जक नापलाके विया । थुबलय् नं
मामं मृत्यु भोजन बुलाः बाःयत फेकाः प्राण रक्षा
याकातल । थ्व खें नं सिसेलि लः समेत बन्द याकाः
मांयात नापलाके मविया । फलस्वरूप नय-त्वने
मखंकाः अहु थःगु प्राण त्वःतल ।

“उलि जक नं मखु, हे शास्त्रा ! देवदत्तयागु
सम्पर्कं छलपोलयागुतकं प्राण कायगु स्वयामह जि थे
ज्यःमह चाणडाल, नराधम, पापी, नरपशु हरेक तुच्छ
शब्दं सम्बोधन याय बहम्ह सुं दे मखु । हे दयातागर !
क्षमा तयाविज्यासे जिगु मनयात शान्त जुइगु अमृतो-
पदेश करुणा तयाविज्यांहुँ ।” अजातशत्रुया मिखाय-
खविल ललःद्यात ।

तथागतं सम्बोधन यानाविज्यात- ‘हे महा-
राज ! पापाशक्त जूयाः छःपिसं थ्व अवश्यनं घोर पाप
यात खः । तर आः पाप लुमंकाः पश्चत्ताप यानाच्चना:
फुवकसिगु न्हाने अपराध स्वीकारयासे पापयात पाप
धकाः सम्यक् धारणा कायगुलिइ छुं संकोच तयावि-
मज्याः । उकिं जिमिसं नं थुकीयागु चिषये छुं आपत्ति

मिताव्या । गुर्धसिन्द पापवीत पाणि धकाः महसीके धुंकल,
वं लिपा हाकनं हाकनं पापा याइ मखु । थम्हं यानाम्
पापयात कुशल धर्मं त्वपुयाः सोकय् सुपाचं पिहां वःऽह
चन्द्रमा थें प्रकाश बिङु प्रथन्य यानाविजयाहुँ ।

“हे महाराज ! दिवंगत महाराजं थें धर्मनिठ,
पाप-परायण वं उदार चरित जुयाः राज्य-शासन याना-
विजयाहुँ । मनय् अति विस्मात् वा अ-तर्हन्द याका-
विजयाय् मते ।”

भगवान्या धर्मोपदेशं उद्बोधित, उत्साहित,
संतुष्ट वं शान्त जुल महाराजया संतप्त हृदय । बन्दना
यानाः धाल— ‘हे सर्वज्ञ तथागत ! जितः छलपोलया
शरण्य् दुर्घाकाविजयाहुँ । धर्मया शरण्य् दुर्घाका-
विजयाहुँ ।’

पलख सुम्भु च्वने धुंकाः हाकनं विन्ति यात-
“भगवन् ! भिक्षुसंघ समेत भोजनया निमित्त कन्धय्
जियाय् निमन्त्रणा यानाच्वना ।” वस्पोलं मौनाबल
म्बनं वेत स्वीकृति विल । निमन्त्रणा स्वीकृत जुल धंगु
विश्वास जुसेलि वस्पोलयात बन्दना वं प्रवेक्षिना याना;
जीवकनाय दनाः प्याहाँ वल ।

महाराजया मन शान्त । प्रजज्वलित मनय् शीतल
जल हाहाः याय् थें याडँ । खालय् प्रसन्नतया चिँ ।

पिने चन्द्रमा जाँ थिनाच्वना । मन्द मन्द कय्
सनाच्वना । कय्या तालय् सिमा हः सना सना हे
च्वन ।

जीवकं सल हलै । महारंज सलाम्हय् च्वन ।
जीवक नं । न्हापा वःगु गथे छः, आः गथे मखु । न्हापा
वः बलय् थें सल मब्बाकू । विस्तारं टक् टक् सः वेक

सलेयागु न्यासिर्वगु खःसः तीय दियाच्वना ।

अले, आम्बवनया छगु कुनय् सुं छम्हसिगु सः
च्वया च्वन-

महि वेरेन वेरानि- समस्तीध कुदाचनं ।

अवेरेन च समस्ति- एस धम्मो सनतनो ॥

बुद्धया धर्मचक्र

- भिक्षु सुबोधानन्द

आषाढ़ पुन्हीकुनु, भगवान् बुद्ध ।

धर्मचक्र प्रवत्तन, याःगु शुभर्दि ॥१॥

सारनाथया मूगदावय्, पञ्चभद्रवर्गो ,

भिक्षुपिन्त आर्यसत्य, धर्मज्ञान खें कंगु ॥२॥

डुःख, दुःख हेतु, दुःखनिरोध, मार्गसत्य ।

तृष्णा पुकाः थन, शान्ति कायगु ॥३॥

बुद्धधर्मया, ज्योति प्रकाशः ।

न्हापां जूगु, थवहे भहान् ॥४॥

भानव, देवादि, फुक्कसिनं हे ।

साधुवाद विल,- जय बुद्ध ! ॥५॥

बहुजन हिनाय, बहुजन सुखाय ।

बुद्ध व्यूगु शुभ धर्म थवहे ॥६॥

अहिंसा-सत्य, कहणा धर्म ।

जग छगुलि हे, शान्ति विल ॥७॥

झीसं न थुगु, पवित्र-धर्म ।

ग्वावले लुमंका च्वने कय् माल ॥८॥

के. बी. चित्रकार एण्ड कम्पनी

चार्टर्ड एकाउण्टेन्ट्स

पोष्ट बक्स २०४३

क २१९४५ आपाथली, काठमाडौं।

आनन्दकुटी विहार गुठीका सदस्यहरू समक्ष लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन

हालीले यसैसंग संलग्न आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भूको आनन्दभूमि पत्रिकाको २०४१ वैशाख १ देखि २०४२ आश्विन २६ (घटस्थापना) सम्मको आम्दानी खर्चको विवरण लेखापरीक्षण गरेकाछौं। हामीलाई प्राप्त भएका सूचना तथा स्पष्टीकरणको आधारमा हामी राय व्यक्त गर्दछौं कि संलग्न आम्दानी खर्चको विवरणले पत्रिकाको २०४१ वैशाख १ देखि २०४२ आश्विन २६ सम्मको कारोबारको यथार्थ विवरण गर्दछ।

जेठ २५, २०४३

द. कोमलबहादुर चित्रकार

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

आनन्दभूमि पत्रिका

२०४१ वैशाख १ देखि २०४२ आश्विन २६ (घटस्थापना) सम्मको

आम्दानी खर्चको विवरण

आम्दानी	रकम	खर्च	रकम
वैक मौज्दात— २०४१।।।।। मा	२,०६६।।।।।	छपाई	६७,२५०।।।।।
आजीवन ग्राहक शुल्क	५,६००।।।।।	तलब	४,२००।।।।।
साधारण ग्राहक शुल्क	५३,७९।।।।।	डांकतार खर्च	१,५९५।।।।।
आनन्दकुटी विहार गुठीबाट अनुदान	१६,०३।।।।।	सवारी खर्च	७७०।।।।।
विज्ञापन	६,०४।।।।।	कमिशन	८२३।।।।।
चढा	५,३०।।।।।	आनन्दकुटी विहार गुठी	१६,६९५।।।।।
बचतमा व्याज आम्दानी	१,१०।।।।।	(आजीवन ग्राहक शुल्क—मुद्रती लगानी-गर्न बापत)	
		नगद र वैक मौज्दात २०४२।।।।।	
		मा तहविलमा	६०।।।।।
		वैकसंग बचतमा	१,३०।।।।।
			१,३६३।।।।।
जम्मा	रु० ६५,८६।।।।।	जम्मा	रु० ६५,८६।।।।।
द. अश्वघोष	द. कुमारे कोश्येप	द. मैत्री	द. कोमलबहादुर चित्रकार

आनन्दभूमि

(१६)

स्वयम्भूदाँडाको हविगत कसको ?

स्वयम्भूदाँडाको हविगत कसको ?

धार्मिक व्यक्तिहरु आ-आफना इष्टदेवलाई पूजा गरी आत्मसञ्चुटि लिने गर्दछन् । आफूसँग रहेको सम्पत्तिको सदुपयोगको लागि देवालय, मन्दिर, गुम्बा, विहारादि स्थापना गरी पुण्यसंचय गर्दछन् । यसरी धर्म र देवतामाथि आस्था राख्नु ज्यादै उत्तम र आम्रो कुरा पनि हो । यसले कुनै पनि ऐतिहासिक स्थान-हरूमा त्यसका पौराणिक एवं किंवदन्तीका आधारमा देवी देवताका मूर्ति स्थापना गरिएका वा मन्दिर देवालय बनेका हुन्छन् । आफना घर आँगन वा एकलासको ठाउँ जहाँ बस्दा शान्ति प्राप्त हुन्छ, त्यस्ता ठाउँमा भक्तहरू देवालय स्थापना गर्दछन् । पुराना कथाहरूमा पनि देवालय मन्दिर दबाएर स्थापना गरेमा पुण्य हुने कुरा उल्लेख गरिएका छन् ।

हामी देख्छौं त्यस्ता देवालय मन्दिरहरू बनाइएका ठाउँमा स्वच्छ हावा, पारिलो धाम, शीतल छाया, घरपालुवा खालका बन्धजन्तु आदि रहेका हुन्छन् । उसबेला देवालयहरू बनाउनेले धार्मिकताको साथ साथमा सामाजिकताको पनि बढी ख्याल राखेका हुन्छन् । उसबेला धर्म र समाज अभिन्न अङ्ग थियो । धर्मले समाजलाई र समाजले धर्मलाई रक्षा गर्थ्यो । आज धर्मको नाममा समाजको र समाजको नाममा धर्मको ख्याल नगरी एकलकाटि भई एकोहोरो रूपमा धर्म मान्ने र एकोहोरो रूपमा समाजलाई डोखाउने वृत्ति बढिएको छ । एउटा खाली जग्गा देखनासाथ मन्दिर बनाउने एक खालका भए भने भएको मन्दिरलाई दुरुपयोग गरी उखाड्ने अर्को खालका देखा परेका छन् । वास्तविकता यी दुई भदा टाढा छ । पैतृक संपत्तिलाई सुरक्षा गरिराख्नु एउटा कर्तव्य हो भने अनुयोग भई खेर जान लागेको वस्तु माथि नयाँ कुरा

स्थापना गरी बचाउनु र उपयोग गर्नु अर्को कर्तव्य हो । भएको ठाउँलाई मात्र ताकेर सपदाको विनाश गर्नु कर्तव्य होइन ।

स्वयम्भूदाँडा स्वयम्भू र सरस्वती स्थान रहेको कुराले नेपालको इतिहासमा आफनै भूमिका राख्दछ । त्यहाँ रुख बिरुवा रहनु, बाँदरहरू रहनु, डाँडामुनि चारैतिर खोला कुवा हुनु आदि सामाजिक दृष्टिकोण हुनु धर्म र समाजका सापेक्ष कुरा हुन् । त्यस डाँडामा धमाघम निजीखालका मन्दिर, भवन र देवालयको स्थापना हुँदै यसको धार्मिक, सांकृतिक एवं सामाजिक महत्वमाथि धंरे असर परिसकेको छ भने अहिले फेरि गुम्बा बनाउने र माने राख्ने प्रयास भइरहेछ भने अद्वैतार्थी क्रियाकलाप भइरहेको छ । यो स्वयम्भूदाँडाको हविगत हो । वास्तवमा हामी नेपालीको क्षीण सांस्कृतिक संपदाबाट पैदा हुने हविगत हो । अहिले त्यहाँ सुरक्षा गर्न निहुले बार तार लगाइएका छन् । वास्तवमा भन्ने होइन, उपयोग गरी सुरक्षा गरिनुपर्छ । पालो पहरा मात्र होइन देखरेख गर्ने तरीका पुगेमा आम्रो सुरक्षा हुन्छ । त्यहाँ मानिस जान नहुने गरेको परम्परागत अधिकारलाई वंचित गरेको हो । अतः त्यहाँ बार तार हटाई मानिसलाई उपयोग गर्न दिइनुपर्छ । घर बनाउन दिइनु हुन्न । धर्म भन्दैमा सामाजिकता हट्ने गरी कुनै गुम्बा र देवालय बनाउन दिइनुहुन्न । कलाको पनि परम्परा हुन्छ । धर्म विच्छेआफनो कला हुन्छ भने त्यस ठाउँमा गुम्बा बनाउँदा कलाको मिश्रण भई संस्कृति गोल मटोल हुन जानेछ । यसतिर सरकार, बुद्धिजीवी एवं समाज सेवकहरूको ध्यान आकर्षित हुनु-पनि खाँचो आनन्दभूमिले महसूस गरेको छ ।

नेपाली भाषा

(नेपाली भाषा)

हंगकंगमा नेपालको परिचय

२०४३ असार २०, काठमाण्डौ—

नेपालको मार्कोपोलो ट्राभेल्सका मेरेजिंग डाइरेक्टर योगेन्द्र शाक्यको निम्नोमा पर्यटन विकास गर्ने उद्देश्यले हंगकंगमा १९८६ जून २५ देखि ३० तारीख सम्म भएको विभिन्न कार्यक्रममा भागलिन र नेपालको विविध परिचय सहित शान्तिक्षेत्र नेपालवारे जानकारी गराउन त्यसतरु जानुभएका आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महानायक महास्थविर काठमाण्डौ फर्कनुभएको छ ।

नेपालको मार्कोपोलो ट्राभेल्स र हंगकंगको मीरा ट्राभेल्स एजेण्टको संबुक्तरूपमा आयोजित विभिन्न कार्यक्रममा भिक्षु महास्थविरले नेपालको परिचय दिने कार्यक्रममा बुद्धको जन्म नेपालभा भएको र विश्वका उच्च दाकुरा सारानाथा नेपालमै रहेको कुरा बताउनुहुँ नेपाललाई शान्तिक्षेत्र बनाउने नेपालका राजा श्री ५ वीरेन्द्रको प्रस्तावमा विविध श्रीचित्यवारे जानकारी दिनुभयो ।

सो अवसरमा वहाँले नेपाल विषयको चिन्हकला प्रदर्शनीको पनि त्याँ उद्घाटन गर्नुभएको थियो । त्यस आयोजनामा नेपाल विषयक सिनेमा, स्लाइड र नेपाली नृथ्यहरू पनि प्रदर्शन भएको थियो । त्यस कार्यक्रमले हंगकंगवासीलाई नेपालको विषयमा राज्ञो परिचय प्राप्त

भयो भनी हंगकंग निवासीहरू प्रफुल्ल भएका थिए ।

आजीवन सदस्य ३४ पुग्यो

२०४३ असार २२, काठमाण्डौ—

१४ वर्षदेखि संचालित आनन्दकुटी विहार गुठीको मुख्यत्र बौद्ध मासिक आनन्दभूमिको आजीवन ग्राहक संख्या ३३४ पुगेको छ । सो अनुसार नयाँ आजीवन ग्राहक हुनेहरूमा आजीवन ग्राहकहरूको ग्राहक नं. नाम र डेगाना क्रमशः यस प्रकार छन्— ३३०. कैलाली उद्योग बाणिज्य संघ, धनगढी नगर पञ्चायत वाङ्नं न. १, धनगढी; ३३१. शक्तिमान महर्जन मेरेजिंग डाइरेक्टर वि. वा० ढाका कपडा उद्योग प्रा० लि०, सिमलचौर द पोखरा ढाकाटोपी, पोखरा; ३३२. पश्चिमांचल यातायात संघ, बुटवल; ३३३. राजभाइ शाक्य, ल०पु० नंबहाल, वाङ्नं नं २०/१८५ पाटन; ३३४, अशोकमान बुद्धाचार्य, अशोक मोटर पार्ट्स, पृथ्वीबोक, पोखरा ।

आनन्दकुटीमा मासिक कार्यक्रम

२०४२ आषाढ द गते, काठमाण्डौ—

स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा महिनेपिच्छेष पूर्णमाका दिन हुने बुद्धपूजा कार्यक्रम अन्तर्गत भएको पूजामा भिक्षु अश्वघोषद्वारा बुद्धपूजा सुरु भई भिक्षु अनिरुद्धबाट शाक्यहरूको विषयलाई लिएर धर्मदेशना गर्नुभयो । त्यसबेला पूर्णकाजि उपासकले भिक्षुहरू निरोगी

नमै बुद्धधर्मको प्रचार हुनु कठिन छ भन्नहुँदै भिक्षुसंघको स्वास्थ्योपचारको लागि औषधीको व्यवस्था गर्न रु. ४५००।— प्रदान गर्नुभयो । सो दिन दिउँसे को कार्यक्रममा भिक्षु कुमार काश्यपबाट परित्राण पाठ गर्दै धर्मदेवताको सिलसिलामा लाभमध्ये ठूलो लाभ निरोगी हुनु हो र धनमध्ये ठूलो धन सन्तोष हो भन्नहुँदै निवाण ने परम सुख हो भन्नुभयो । अन्तमा पाइकाजि उपासकले विवसना ध्यानबारे प्रकाश पार्नुभएको थियो ।

३० बडाव्यापी आमसभा

२०४३ आषाढ ७, काठमाण्डौ—

अधिराजका भगवान् बुद्धका बसिरहेका मूर्ति मध्ये ठूलोमा पि.ने बुद्धमूर्ति सहितको महाबौद्ध विहार एवं ३० बडाव्यापी विहार सुधार गर्ने सिलसिनामा बधोबृद्ध सामाजिकसेवक बैकृष्णप्रसाद लाकौलको सक्रियतामा स्थानिय महाबौद्ध टोलमा बडाव्यापी आमसभा भयो । भिक्षु सुशोभनको सभापतित्वमा भएको उक्त आमसभामा सुधार विषयमा चर्चा गर्दै सुवर्ण शाक्यले बजार बसाउन र अन्य सामाजिक कार्य गर्ने उपयुक्त खाली पर्ती ठाउँहरू सबैमा भवन बनाएर बजार बसाउनु र सामाजिक कार्य गर्ने ठाउँ भएन भन्दै परम्परागत सांस्कृतिक महत्वका विहार एवं मन्दिरका स्थानहरूमा धाँबागाडी सांस्कृतिक सम्पदा ने मासिने नासिने गरी दुरुप्रयोग गरेको कुरा कोटचाउनुभयो । साथै वहाँले कुनै वस्तुको सुरक्षा यथास्थानमा यथास्थितिमै राखेर गर्नुपछं, म्यूजियम वा कुनै भण्डारमा गोप्य राखेर संरक्षण गर्नुलाई सच्चा संरक्षण भनिंदेन । कुनै पनि वस्तुको संरक्षण भनेको वातावरण समेतको संरक्षण हो । आज हामीले भएको वस्तुलाई मासेर नयाँ वस्तु सूजना गर्ने

गरेका छौं । यो त छोरा बेचेर नोकर किन्नु भने जस्तो भएको छ । अतः अमूल्य सांस्कृतिक निधिलाई विवेकपूर्ण सुधार र संरक्षण गर्नुपर्छ भन्नुभयो । सो अवसरमा बैकृष्णप्रसाद लाकौलले सुधार सम्बन्धी प्रस्तावहरू राख्नुभएको थियो ।

३ दिनै अधिगोष्ठी

२०४३ जेष्ठ ३१, काठमाण्डौ

श्री ५ बडामाहारानी सरकारको अध्यक्षतामा गठित सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद् अन्तर्गतको हिन्दूधर्म सेवा समन्वय समितिले लक्ष्य तथा नीति निर्धारण एवं भावी कार्यक्रमको रूपरेखाका लागि अधिराजव्यापी ३ दिनै अधिगोष्ठी सम्पन्न गरेको छ । सो अधिगोष्ठी सम्पन्न गर्न निर्देशक, अधिगोष्ठी, तथारी व्यवस्थापन, मञ्चसजावट, प्रचारप्रसाद तथा सांस्कृतिक उपसमितिहरू गठन गरिएका थिए । तो उपसमितिहरूमा संयोजकहरू क्रमशः प्रा० खेमराज केशवशरण, देवीप्रसाद चापागाई, डा० विहारीलाल थ्रेष्ठ, सानुमानन्द बज्राचार्य, सुवर्ण शाक्य र कृष्णप्रसाद भट्टराई हुनुहुन्थ्यो ।

जेष्ठ ६२, ३० र ३१ गते संचालित त्यस अधिगोष्ठीको पहिलो दिन श्री ५ अधिराजकुमारी शान्तिराज लक्ष्मी देवी सिहको बाहुलीबाट उद्घाटन सम्पन्न भएको थियो । उक्त अवसरमा समितिका सदस्यहरू तथा सो अन्तर्गतका सल्लाहाकारहरूद्वारा अधिराजकुमारीका जुनाकमा पुस्पगुच्छा चढाई स्वागत अभिवादन गरिएको थियो । कृष्णप्रसाद भट्टराईद्वारा उद्घोषित सो समारोहमा समितिका सदस्यसचिव कृष्णप्रसाद आचार्यद्वारा स्वागत पुष्पाङ्गली पछि सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद्का सदस्य-सचिव कालिप्रसाद रिजालले अधिगोष्ठीबाटे मन्त्रव्य ब्यक्त गर्नुभएको थियो । र समि-

तिका सभापति खेमराज केशवशरणले अधिगोठीको उद्देश्य माथि प्रकाश पार्नुभएको थियो र समितिका कोषाध्यक्ष देवीप्रसाद चापागाईले कृतज्ञता ज्ञापन गर्नुभएको थियो ।

सो दिन सम्माननीय बडागुरुज्यूको सभापतित्वया गोठी शुरू भई प्रा० मुकुन्दशरण उपाध्यायद्वारा प्रस्तुत हिन्दूधर्म सेवा समन्वय समिति: लक्ष्य तथा नीतिनिर्धारण शीर्षकको प्रस्तुत गरिएको कार्यक्रममा प्रा० शिवगोपाल रिसालट्टारा टिप्पणी गर्नुभएको थियो ।

दोश्रो दिन भिक्षु अमृतानन्द महाथविरद्वारा सभापतिको आसन ग्रहण भई दीर्घराज कोइराला तथा रामनारायण श्रेष्ठद्वारा संयुक्त रूपमा प्रस्तुत हिन्दूधर्म सेवा समन्वय समिति: भावी कार्यक्रमको रूपरेखा विषयक कार्यपत्र माथि कृष्णगोपाल टण्डनले टिप्पणी गर्नुभएको थियो । सौक्षमा श्री ५ अधिराजकुमारी शान्ति राज्यलक्ष्मी देवी सिंहको समुखियतिमा भक्ति सागीत भएको थियो ।

तेत्री दिन विभिन्न समूहका सहभागीबाट प्रस्तुत छरिएका बिचार र त्यसको सम्पादन भई मुख्य प्रतिवेदक गोविन्द टण्डनबाट भएको निर्कर्ष वचन स्वीकृत पछि विसर्जन समारोहको आयोजना गरियो । सम्माननीय बडागुरुज्यू जुननाथ पण्डितको सभापतित्वमा सुवर्ण शास्त्रद्वारा संचालित उक्त सभामा सहभागीहरूका तर्फबाट डा० काशीराज उपाध्याय र विद्यानाथ भट्टद्वारा मन्तव्य प्रस्तुत भई समितिका सदस्य सचिव कृष्णचन्द्र लालार्यबाट कृतज्ञता ज्ञापन भएको थियो । अन्तमा समितिका सभापति खेमराज केशवशरण र सभाका सभापति बडागुरुज्यूबाट सम्बोधन भई गोठको विसर्जन गरिएको थियो ।

बुद्धजयन्तीको साप्ताहिक रेडियो कार्यक्रम

२०४३ जेठ ६ गते, काठमाडौं

२५३० ओँ बुद्धजयन्ती समारोह समितिको आयोजनामा सप्ताहद्यायी रेडियो कार्यक्रम संचालन भएको छ । भिक्षु सुशोभनको संयोजकत्वमा भएको उक्त कार्यक्रममा प्रत्येक दिन भएको शीलप्रार्थना र बुद्धवन्दना क्रममा: भिक्षुहरू सुमंगल, सुशोभन, गुणघोष, सुबोधानन्द, अनिरुद्ध, शीलभद्र र कुमार काश्यपबाट भएको थियो । त्यस्तै प्रतिदिन भएको बौद्धवार्तामा माग लिनेहरूमा क्रममा: भिक्षु सुशोभन, प्रा० आशाराम शाक्य, श्रामणेर विशुद्धानन्द, इन्द्रनारायण मानन्धर, सुवर्ण शाक्य, केदार शाक्य र भिक्षु सुदर्शन हुनुहुन्थ्यो । बुद्धजयन्तीका दिन अपराह्न बौद्ध नाटक र बुद्धभजनहरू तथा तेश्रो सभामा रेडियो ट्रैपोर्ट प्रस्तुत भएको थियो ।

प्रवचन तथा शान्तिप्रार्थना

२०४३ जेठ ११, काठमाडौं

२५३० ओँ बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा सनातनधर्म सेवा समन्वय समितिको तत्वावधानमा स्थानीय बैद्यविद्याधर्म बनकालीमा आयोजित प्रवचन तथा शान्तिप्रार्थना समारोहमा प्रमुख अतिथिको अ शनबाट सञ्चार राज्यमन्त्री अच्युतराज रेग्मीले भगवान् बुद्धका पवित्र शिक्षाहरूले शान्ति र अहिंसप्रति निष्ठा जागृत गर्न साधनातर्फ लाग्न प्रेरणा प्रदान गर्दछन् भन्नुभयो ।

सभापतिको आसनबाट सनातनधर्म सेवा समितिका केन्द्रीय अध्यक्ष एवं हिन्दूधर्म सेवा समन्वय समितिका सभापति खेमराज केशवशरणले भगवान् बुद्धले त्यसबेला समाजमा पलासका विकृतिहरूको विरोधमा आवाज उठाउनुभएको हो भन्नुभयो । यस्तै स्वामी

पूर्णनन्दने महापुरुषहरूले दिएका शिक्षालाई जीवनमा उत्तर्नु नै महापुरुषहरूको जयन्ती मनाउनुको साथंकता हो भन्नयो । समितिका केन्द्रीय उपाध्यक्ष चेतोनाथ शर्मा आचार्यले बौद्धदर्शन सम्बन्धमा प्रकाश पारिएको त्यस समारोहमा श्रीमती अंगूरबाबा जोशीले बुद्धको शिक्षा पहिलेभन्दा पनि आजको सामाजिक सम्बर्थमा बढी उपयोगी भएको छ भन्नयो ।

धर्मोदयसभा दर्ता भयो

२०४३ जेठ १२, काठमाडौं

१५ ओँ विश्वबौद्ध सम्मेलनका व्यवस्थापक नेपालको पुरानी बौद्ध संस्था धर्मोदयसभा पुनः सक्रिय भएपछि श्री ५ को सरकारको नियम अनुसार गरिनुपर्ने दर्ता कार्य सम्पन्न भई स्वीकृत भएको छ । अब धर्मोदयसभा हिन्दूधर्म समन्वय समिति अन्तर्गत पनि दर्ता गरिसकिएको छ ।

रक्तदान कार्यक्रम

२०४३ जेठ १०, काठमाडौं

२५३० ओँ बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा स्थानीय बागबजारमा कलकारहरूको संस्थाद्वारा आयोजित कलाकार रक्तदान सेवा र प्रवचन कार्यक्रमको भिक्षु सुदर्शनले उद्घाटन गर्नुभयो । कलाकार प्रेमध्वज प्रधानको समाप्तित्वमा भएको त्यस समारोहमा भिक्षु मुद्दशने भगवान् बुद्धले प्रसन्न हितका त्वापि द्विषुप्ताको उपदेशहो चर्चा गर्दै रक्तदान मानव हितका निमित्त अमोघ उपाय हो भन्नुभयो । उक्त अवसरमा भक्तिदास श्रेष्ठ, डा० भोला रिजाल र प्रा० आशारम शाक्यले

भगवान् बुद्धहो लोहोशकारी व्यक्तिहरू र रक्तदानहो महत्वका विषममा आयना मनतव्य व्यक्त गर्नुभयो । कलाकार रक्तदान सेवाका सचिव प्रेमपूर्ण कर्मचार्यले संस्थाको गतिविधिमा प्रकाश पार्दै बृद्ध, अहिंसा, विश्वशान्ति र रक्तदान बीच अन्तसंबन्ध रहेको कुरा बताउनुभयो । उक्त संस्थाका सदस्य योगेशबैद्यले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको त्यस समारोहमा रक्तदान गर्नुहुनेहरू मदनकृष्ण, नीर शाह, योगेश बैद्य, प्रेमपूर्ण कर्मचार्य, ज्ञानमाया तण्डुकार' अमिता धाख्वा, भैयां तण्डुकार भगवान् साना, समेश श्रेष्ठ, विजय श्रेष्ठ, पूर्ण नारायण तण्डुकार, अर्जुन राजवाहक, प्रकाशमान शाक्य, प्रेम शाक्य, रामकृष्ण महर्जन र देवनारायण तण्डुकार हुनुभयो ।

पुस्तिका विमोचन

२०४३ असार १, ललितपुर

हिरण्यवर्ण महाविहारमा बोधि प्रकाशन केन्द्रबाट आयोजित पं० दिव्यवज्र वज्राचार्यले संस्कृतबाट नेपालभाषामा अनुवाद गर्नुभएको आचार्य नागाजुनकृत प्रतीत्यसमुत्पाद हृदयकारिका नामक पुस्तिकाको विमोचन तथा प्रवचन कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । सो अवसरमा विमोचन पुस्तिका विषयमा ध्याख्या गर्दै पं० वज्राचार्यले द्वादशांग प्रतीत्यसमुत्पाद भवचक्को अंग भइराखेको र त्यसको अध्ययन मननबाट पूर्वजन्म र पठिको जन्म हुने नहुने भन्ने शंका निवारण भई धर्मप्रति गौरव सम्झने प्रयास मिल्दछ । अनि गुरुले शिष्यलाई सिकाउद्दा कुनै तत्त्व सरेर नजाने जस्तै आस्ना सरेर जाने नभई हेतुफलबाट जन्म हुन्छ भन्नुभयो । त्यसबेला बोधिप्रकाशन केन्द्रका अध्यक्ष सत्यमोहन जोशीले बौद्धग्रन्थहरूको

एक मूल आधार प्रतीयसमुद्याद भएको र त्यसलाई अनुभवद्वारा नै बोधगर्न सकिने जस्तो उच्च दर्शन मातृभाषामा हुनु निकै महेवको कुरा हो भन्नुभयो ।

लोकदर्शन वज्राचार्यले बौद्धग्रन्थहरू धेरेले बृहत्ते भाषामा प्रकाशित गर्नु अनिवार्य भएको कुरा बताउनुभयो । भीनबहादुर शाक्यले आचाय शान्तिदेवद्वारा रचित बोधिवार्यवितार ग्रन्थको अनुवाद कार्य पूरा भई प्रकाशमा आउन लागेको कुरा बताउनुभयो । यस्तै लोकबहादुर शाक्यले कुनैपनि पढेका र सुने जानेका कुरालाई याशक्य व्यवहारमा प्रयोग गर्न सक्नुपछ भन्नुभयो ।

पुनर्गठन

२०४३ जेठ २८, बनेपा

समाजसेवा र बौद्धधर्म प्रचार गर्ने उद्देश्यले ४ वर्ष अधि स्पापना भएको पिछार्थं युवा बौद्धसंघको चौथो वार्षिक उत्सव यहाँ सम्पन्न भएको छ । साथै लक्ष्मीनारायण श्रेष्ठको अध्यक्षतामा उक्त संघको पुनर्गठन भई उपाध्यक्ष, महासचिव, कोषाध्यक्ष, सचिव र सहसचिवमा ऋप्रशः उमज्ज्ञ श्री बैदार, इन्द्र नकर्मी 'भौमि,' प्रदीप शाक्य सोमकाजि शाक्य र ताराप्रसाद रंजित रहनुभएको छ । अन्य सदस्यहरू बाबूरत्न शाक्य, उमेश शाक्य, हीराकाजि रंजित, बुद्धकाजि रंजित, सर्वज्ञराज कायष्ठ र श्यामराजा घौम्हडेल रहनुभएको छ ।

यस्तै उक्त संघका प्रमुख सल्लाहकारहरूमा ध्यानकुटी दायकसभाका धर्मनुशासक भिक्षु अश्वधोष महास्थविर र अध्यक्ष सानुरत्न स्थापित रहनुभई अरु सल्लाहकारहरूमा नारायणभक्त नकर्मी, रामभक्त नकर्मी, तुलसीदास श्रेष्ठ बिकुनारायण मानन्धर, सिद्धिभक्त संजू र नगर पंचायतका प्रधानपंच डा. सुरेन्द्रबहादुर बादे श्रेष्ठ रहनुभएको छ ।

उक्त संघको कियाकलापमा अभिवृद्धि गर्न लग्य पंचायत-बाट रु. ५००।- र सानुरत्न स्थापितबा: रु. ५००।- सहयोग स्वरूप प्रदान भएको छ ।

तदर्थ समिति गठन

२०४३ आषाढ द, कास्की -

स्थानीय धाचोकस्थिति माछापुछे बुद्धविहारमा भिक्षु सुभद्रको सभापतित्वमा उक्त बिहार संरक्षण र धर्मोपदेश संचालन गर्न एक तदर्थ समिति गठन भयो । विश्वे श्वर प्रसाद लंमालको अध्यक्षतामा गठित सो समितिमा उपाध्यक्ष र सचिवमा ऋप्रशः तोयनाथ शर्मा र स्थानेश्वर लंसाल रहनुभएको छ । अह सदस्यहरूमा आशबहादुर गुरुज्ञ, टेकनाथ, यदुनाथ पोखरेल, घनश्याम, चक्रपाणि लंसाल, श्यामकृष्ण लंसाल, हिमलाल लंसाल, शेरबहादुर गुरुज्ञ, भीमाकर सुवेदी, शिवराम लंसाल, कुलबहादुर श्रेष्ठ, गणेशबहादुर हमाल, सूर्यप्रसाद लंसाल छविलाल पौडेल, टेकबहादुर गुरुज्ञ, रामचन्द्र लंसाल चन्द्रबहादुर ध० क्ष० र गौप्रसाद गुरुज्ञ रहनुभएको छ ।

बुद्धरथ यात्रा

२०४३ जेठ ६, बाग्नुज्ञ

२५३० औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा स्थानीय ज्ञानोदय महाविरमा २ दिने कार्यक्रम सम्पन्न भयो । अधिल्लो दिन साँझ सुश्री सहनशीला शाक्यको सक्रियता र ज्ञानमाला संघको अयोजनामा महिलाहरूका तर्फबाट सुमधुर जानमाला भजन भई भोलिपल्ट विहान विहार प्रमुख रामलाल शाक्यको सक्रियतामा उपासक उपासिकाहरू भेला भई विहारमा बुद्धपूजा, शील प्रार्थना एवं धर्मदेशना भयो ।

सो दिन साँझ बुद्धको प्रतिमालाई भव्य रथमा

सजाई नगर परिकमा गरियो । सो बैला टोल टोलका घरघर पिछे बौद्धमण्डा र द्वारहरु समेत सजाई बुद्धको रथलाई स्वागत गरिएको थियो । रथयात्रा पछि सम्पन्न भएको समारोहमा रामलाल शाक्यबाट आयव्ययको विवरण प्रस्तुत भएको थियो ।

वार्षिकोत्सव सम्पन्न

२०४३ अष्टाढ च, पाल्पा

यहाँको महाबोधि विहारको प्रथय वार्षिकोत्सव संघ उपनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरको सभापतिरथमा सम्पन्न भयो । समाप्तिको आसनबाट संघ उपनायकले ज्यापुर्णीका दिन भिक्षु महेश्वर र अनगारिका संघमित्ताले श्रीलंकामा बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार सुरु गरेका र भारत र नेपालमा सञ्चार अशोकको समयदेखि आजसम्म बुद्धधर्म विकास भइरहेको कुरा बताउनुभयो ।

सो अवसरमा विहारका संस्थापक भिक्षु बिमलानन्द महास्थविरले विहार निर्माणको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्दै उपसक उपासिकाद्वारा विहारको संरक्षण हुनुपर्ने कुरा बताउनुभयो । अनगारिका देवाचारीले सुभद्र र उचित स्थानमा विहार निर्माण भएको मा सन्तोष व्यक्त गर्नुभयो । सल्लाहकार रहनुभएका छत्रराज शाक्यले दुःखमय जीवनमा धर्मसाई व्यावहारिक रूपमा धारणा गर्दै चित शुद्ध राख्नुपर्ने कुरा बताउनुभयो । यस्तै जामाला संघका अध्यक्ष नगे द्रेशेखर बज्रचार्य, बौद्ध महिला टक्सारका सुश्री विद्या शाक्य र सुश्री शोभा शाक्यले विहार संरक्षण गर्नुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो । महाबोधि विहार बौद्ध महिलाका सचिव सुश्री सुमना शाक्यले वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न थएको त्यस उत्सवमा अध्यक्ष श्रीमती पूर्णिमाया महर्जनले स्वागत भाषण र

उपाध्यक्ष सुश्री चिनियादेवीले धर्मवाद ज्ञापन गर्नु भएकी थियो ।

प्रेरणाको स्रोत भिक्षु अमृतानन्द

२०४३ जेठ २५, सुनसरी

धेरे महीना बैंकको अस्पतालमा उपचार गरी हवास्थलाभ सहित स्वदेश नेपालमा फर्क्नुभएका भिक्षु अमृतानन्द महानायक महास्थविरलाई महामानव भगवान् बुद्धको शान्ति सन्देशलाई विश्वमा। फैलाउने महान् उद्देश्य लिएका र बौद्ध साहित्यका उज्वल नक्षत्रकारूपमा नेपालमा जन्मनुभएका त्यागी तपसीको रूपमा नेपाली जनताको लागि प्रेरणाको स्रोत मानेर स्थानीय चतराका वपरवन उद्योति बुद्ध महाविर परिवार सहित धरानका साहित्य प्रतिष्ठानद्वारा वहाँको स्वास्थ्यलाभमा बधाई ज्ञापन गरिएको छ ।

सप्ताहव्यापी कार्यक्रम

२०४३ जेठ १०, चैम्पुर

भगवान् बुद्धको २५३० औ जयतीको उपलक्ष्यमा यहाँ सप्ताहव्यापी कार्यक्रमको आयोजना गरी मन्त्रताकाशाथ बुद्धजयती सम्पन्न गर्न्यो । कार्यक्रम अनुसार प्रवचन गोष्ठी, कल्पवृक्षदान, ज्ञानमाला भजन, शान्तियव्याप्रा र पूजा आराधना तहित भगवान्को प्रतिमा सजाइएको रथमा राखी नगर परिकमा गरियो । चार्द्वज्योति शाक्यको सक्रियता र बोधिसत्त्व विहार संचालक समितिका अध्यक्ष नरबहादुर शाक्यको समापत्तिवमा सम्पन्न कार्यक्रममा शिक्षक पद्मप्रसाद पौडेलले मानव सत्त्व मरित्यज्ञलाई नियन्त्रण राख्न सबैने मुख्य साधनमा धम नै मूल्य हो भन्दै धर्मवाद ज्ञापन गर्नुभयो । यस्तै

प्रवचन गोष्ठीमा बोल्नहुँदै नेपाल मंजदूर संगठनका जिला सभापति गंगा शाक्य, उपासक चन्द्रजयोति शाक्य, शिक्षक शम्भुप्रसाद शर्मा, मदनसिंह नाला मि, विलोक शाक्य र सुश्री सुमना शाक्यले बौद्धधर्मको अनु-सरणले मनमा शान्ति विलने कुरा बताउनुभयो ।

उक्त अवसरमा रा० पं० स० धर्मबहादुर गुरु-ज्ञले बोधिसत्त्व विहारस्थित भगवान् बुद्धको दर्शन गनुभई सो विहारसम्म जाने बाटो मरम्मतको लाभि रु० २०००।— प्रदान गर्नुभयो ।

सोही अवसरमा बोधिसत्त्व विहारमा स्थानीय भहिला बौद्धसंघको द्वितीय बाधिकोत्सव सम्पन्न गयो । संघका अध्यक्ष सुश्री सुमना शाक्यको सभापतित्वमा सम्पन्न समाद्वारा प्रत्येक शनिवार, औंसी, पूर्णिमा र अष्टमीका दिन भगवान् बुद्धको पूजा आराधना एव धार्मिक छलफल गर्ने तिर्णय गरेको छ । उक्त बेला महिलाहरूका बीच बीच भएको हाजिरी जब फ्रॅटियोगितामा क्रमशः धर्मदोली, संघटोली र रत्नटोली प्रथम, द्वितीय र तृतीय भएका थिए । बिजयीहरूलाई पुरस्कार भदान पनि गरिएको थियो ।

बौद्धसांस्कृतिक बाजाको शिक्षण

२०४३ अक्टोबर २७, काठमाडौं

नेपालमा बौद्धहरूको मुख्य सांस्कृतिक बाजाको रूपमा रहेको 'गुंलाबाज' बौद्धहरूको कुमे पनि यात्रा वा ठूला पर्वतहरूमा सामूहिक रूपमा बजाइन्छ र निर्देशित स्थानसम्म गई मांगलिक ध्वनि र ताल प्रस्तुत गरिन्छ । यो बाजा खासगरी शावणशुक्ल प्रमिपदादेखि भाद्र

शुक्ल प्रतिपदासम्म महीना दिनभरि स्वयम्भू स्थानमा गई बाजा बजाई प्रमातफे८मा बजाइने हो । यो १ महीनालाई नेवारहरू गुंला मन्दिरले र रथसंले यो बाजालाई गुंला बाज भनिएको हो । स्थानीय ३५ बाहालस्थित गुंलाबाज समितिले सांस्कृतिक सुधार र धर्म परम्परालाई जगेन्ऱा राख्न ४० जना नवसिखुबालाई यो बाजा बजाउने शिक्षण शुरु गरेको छ ।

चारबटा शनिवारमा धर्मदेशना

२०४३ अक्टोबर २६, काठमाडौं

नेपाली बौद्धहरू श्रावण शुक्ल प्रतिपदादेखिको एक महीनालाई विशेष बुढापूजा गर्ने र आचरण शुद्धीमा जोड दिने दिनहरूको रूपमा विश्वास गर्दछन् । यो एक महीनामा भृथ पूजा र नियम पालनमा ख्याल राख्ने गरिन्छ । यो महीनामा पनि चारबटा शनिश्चरवारमा स्थानीय मञ्जुश्रीनक महाविहार ३५ बाहालमा मञ्जुश्रीनक महाविहार संरक्षण सुधार समितिको आयोजनामा धर्मदेशना हुने भएको छ । सो अनुसार पहिलो शनिवार श्रावण २५ गते ढा० आचार्य महानायक महास्थविर अमूलनन्दद्वारा, दोश्रो शनिवार श्रावण ३२ गते मञ्जुश्रीनक महाविहार संरक्षण सुधार समितिका गुरु पुरोहित गुह्यर्थ बज्ज्वार्यद्वारा, तेश्रो शनिवार श्रावण ३२ गते धर्मकीर्ति विहारका संस्थापिका अनगारिका धर्मवितीद्वारा र अन्तिम तथा चौथो शनिवार मञ्जुश्रीनक महाविहार संरक्षण सुधार समितिका सदस्य-सचिव सुवर्ण श क्यद्वारा विहान क्षे. बजे देखि १०. बजेसम्म एक घण्टा धर्मदेशना हुने भएको छ ।

[नेपालभाषा]

आर्थिक कोषया लागी हापं

११०६ दिल्ला अब घटी, ये—

“आरोग्य परमा लाभा” धैगु बुद्धवचनयात् तुगलय् वायकाः भिक्षु महासंघया स्वास्थ्योपचारया लागी छूगु आर्थिक कोष स्वनेगु तातुना: पुण्ठकाजि उपासकं ने. स. ११०६ ज्याःपुन्ही कुन्हु दु दिवंगत जूपिनि नामं चन्दा प्रदान यानाद्यूगु व संक्षेप यानाद्यूगु । थुगु इवलय् पूर्णकाजि यागु नामं १०००।— तसे थःमदुपि बाज्या लक्षण काजि यागु नामं १०००।— तका थःमदुपि बाज्या लक्षण तुलाधर, अजि हीरामाया, अबु बुद्धिरत्न, माँ शीलप्रभा, न्हापांस्म धर्मपत्नी रत्नदेवी, न्हाय् पुण्यतारा तुलाधर व धर्मालोक महास्थविरपिनि नामं महति ५००।— तकाया दरं चन्दा तैदिल ।

थथे हे मेरिनिपाखे प्राप्त जूगु चन्दामध्ये धरानया पूर्णमान स्थापितया पाखे ५१।— ३५ बाहाया दिलशोभा—पाखे १०१।— कोहिटीया लक्ष्मीमाया शाक्य व दिवंगत अबु बुद्धिवहादुरया नामं क्रमशः २०।— ५१।— भिद्यः—त्वाःया धर्मदेवी स्थापित व चिभाःख्यः बुग्या सुजंमाया पाखे क्रमशः २५।— व १०५।— तका, इनाखाया दिवंगत ज्ञानथकुः महजंनया नामं १००।— लगंया चन्द्रशोभापाखे २०।— दिवंगत द्रव्यधर तुलाधरया नामं १०००।— खेमान—न्दीपाखे ३०।— डलदया नानीछोरीपाखे १०१।— भिद्यः—त्वाःया ताराशोभापाखे २०।— बागबजारया सुर्जमायापाखे ५०।— मैतीदेवीया हीरालाल नकर्मीया पाखे २००।— हृष्ण बहादुर पाखे १।— बुद्धिरत्न तुलाधरपाखे १५।— मदनकृष्ण व लक्ष्मीदेवी पाखे १०।५० रत्नशोभा बज्जाचार्य व अष्टमायापाखे महति १०।— पूर्णमाया, जगतनारां व

हेरामायापाखे महति २।— सिरिमायापाखे ५।— व विष्णुमायापाखे ४।— तका वाँ प्राप्त जूगु दु ।

शुक्रवारया कार्यक्रम

११०६ तछला गा, घटी, ये—

थनया बुद्धविहारय् धर्मदय सभाया ग्रसालय् शुक्रवार पतिकं जुयाच्चंगु धार्मिक छलफलया इवलय् थौजूगु छलफलय् प्रमुख वक्ताकथं अयोध्याप्रसाद प्रधानजुँ वेदना स्कन्धया चर्चायासे शरीर दु धकाः वेदना यातकि जिजिगु धैगु भावना देव्वनी, ध्यानचर्या यायां वेदना याउँया वइ । अले ध्यान धैगु हे वेदना मनयागु ५२ थूखला खः धैदिल ।

थथे हे सुश्री नानीमैया मानस्थरं सुख, दुख व अदुःखासुख स्वगू प्रयारया वेदनां पिजवैगु धकाः कनादिसे वेदना अनुभवं जक हे युया वैगु व महतुँ कनां थ्वीके मफेगु खः कनादिल । मेर्ह वक्ता लोकबहादुर शाक्य वेदना स्कन्धया आधारं अनित्य अनात्मया सिद्धान्त इवाध्वीकुसे लोकहितया ज्याय् निरन्तरूपं न्हूज्याना च्वांसा मानसिक सन्तुलन यायगुया लागी प्रेरणा जुइ धैदिल । उद्यलय् हृष्णमुनि शाक्य, देव रंजित, देवेन्द्र बज्जाचार्य, मणिजीव व मंगलमान विसं थःथःगु मन्तव्य यानादिल ।

धर्मदेशना

११०६ बछलाथ्व पुन्ही, यिमि—

थनया पाति विहारयजूगु धार्मिक कार्यक्रमसे स्वयम्भूया ज्ञानमाला खलकं भजन जूगुया नापं श्यामः

कृष्ण सायमिपाखे लसकुम न्वचु जुल । अथे हे प्रधानपञ्च रामशरण प्रजापति, तीर्थारयण मानन्धर, संघरतन शाक्य, धर्मसुन्दर वज्राचार्यविनिपाखे मन्त्रव्य प्रस्तुत जुल । उद्यलय धर्मदेशना यासे मिखु कुमार काशय प महास्थविरं थुगु लोक्य निपा मिखां कांम्ह, छपा मिखा कांम्ह व निपा मिखां खंम्ह यानाः स्वताजिया मनूत दुगु खें कना बिज्यासे थम्हं जक मयाइगु मखु मेपिन्तनां प धर्मयात धकाः निंदा यानाच्वनीम्हसित निपा मिखां कांम्ह, थःजक नय् त्वने मोजमज्जा यानाः परया लागी छुं मयाइम्हसित छपा मिखा कांम्ह व थःत व पर निखलःसितं भि ज्वोगु ज्या याइम्हसित निपा मिथां खंम्हं धाइ धेविज्यात ।

विहार दय्केत हापं

११०६ तछला गा आमाइ, मल

थनया सुमंगल विहारय विहार समितिया अध्यक्ष रामरतनया सभापतित्वय ज्ञगु विहार दय्केगु विवये खेल्हा बल्हा ज्याः उगु विहारय दर्छिनपाखे यागु हाकः ४५ फीट व व्या १२ फीट दुगु छेंया पो विया: R. B. C. धलान यायगु व्यःछित । उगु ज्याया लागी हःखःया सिद्धिबहादुर शाक्यया प खें १०,०००।— महाबू चिभाः लाठिया स्व० बहादुर शाक्यया नाम ५,०००।— व ज्याब-

लालयःया तीर्थं पौखाःया पाखें ५,०००।— दाँ प्राप्त जूगु दु ।

लद्धिपंक बाखं कंकल

११०६ बछलाध्व, पुन्ही, ये—

थनया अँ बाहाचाःया श्रद्धालु जनपिनपाखे कोहिटी—या धर्मदेशक रत्नसुमंगल शाक्य 'भाजु' यात ताहा निह छ्यानाः ज्ञान गुण काय्या लागी लटियक बाखं कंकल । २५३० व्यःगु बुद्धजयन्तीया लसताय ककूगु उगु बाख ज्या.पुन्ही कुहु व्यव्यायकल । र्हाइपुक ज्ञान गुण दैकथं बाखं कनाबिज्याःम्ह रत्नसुमंगलयात हनेत त्वा या श्रद्धालु जनपिनपाखे व्यःगु हापं ४०००।— या त्याचा सुवर्ण शाक्यं सकसिगुं न्ह्य.ने न्यका बिज्यात ।

संघमहानायक महास्थविर थाइल्याण्डय

यल शाक्यसिंह विहाराधिपति संघ महानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर आषाढ १८ गते बुद्धवार कुनु स्वास्थयोपचारया लागी थाइलाण्ड पाखे बिज्यात । वस्पोल छुं दिन अन थाइलाण्डय च्वनाः उपचार याना बिज्याइ ।

आहाकति राम्प्रेमसि
ख्येल मसि

प्रभेशक
नेपाल लाइट सेन्टर
इन्द्र चौक काठमाडौं
फोन: १४१७४

सूचना

आगामी अंक ४ र ५ को
संयुक्त अंक भई प्रकाशित
हुनेछ ।

द्यवस्थापक

आनन्दभूमिको सूचना

पत्रिका सम्बन्धी सरसामान आवश्यक बस्तु र महंगो
बजार भाउको कारणले वर्ष १४, अंक १
देखि विज्ञापन दर र ग्राहक शुल्क दरमा
परिवर्तन गरी निम्नअनुसार
गरिएकोले सबैको लागि
सूचित गरिन्छ ।

वार्षिक	ग्राहक	शुल्क	रु० ३०।-
आजीवन	ग्राहक	शुल्क	रु० ३००।-
एक प्रतिको			रु० २१५०

विज्ञापन	पूरा पेज	आधा पेज	चोथाई पेज
साधारण	५००।-	१००।-	२००।-
कभ्रको अन्तिम पेज	१५००।-	८००।-	५००।-
कभ्रको दुबै भित्री पेज	१०००।-	६००।-	४००।-

मुद्रकः— ओम प्रिन्टिंग प्रेस, ओमवहाल, काठमाडौं नेपाल । रु० २ १६०५६ र २- १३१२५,